

**75 JAAR
VRJHEID**

1939 - 1945

IN MEMORIAM

**de Oud-Kwekelingen
van de
Kweekschool voor de Zeevaart
te
Amsterdam**

**75 JAAR
VRJHEID**

IN MEMORIAM

**De Oud-Kwekelingen
van de
Kweekschool voor de Zeevaart
te Amsterdam**

1939 - 1945

**vereniging van oud-kwekelingen
van de kweekschool voor de zeevaart**

Derde, herziene uitgave.

Het eerste boekje werd uitgegeven in 1949 en het tweede in 1988,
respectievelijk verzorgd door de oud-kwekelingen
S.J. graaf van Limburg Stirum (jvi 1895) en W.A. Hage (jvi 1937).

EEN NOG STEEDS LEVEND MONUMENT

Al vrijwel direct na de bevrijding in mei 1945 gingen binnen de Vereniging van Oud-Kwekelingen stemmen op voor oprichting van een monument ter herdenking van in de Tweede Wereldoorlog gevallen oud-kwekelingen. Een voorstel hiertoe werd door de ledenvergadering unaniem gedragen, waarop een fonds werd ingesteld ter bekostiging van het monument. Velen gaven gevolg aan het verzoek bij te dragen aan het fonds. Na rijp beraad werd als locatie gekozen voor de binnenplaats van de Kweekschool voor de Zeevaart en werd aan de Amsterdamse beeldhouwer Pieter Starreveld opdracht verleend het monument te vervaardigen.

Op 14 mei 1949 werd het monument onder zeer grote belangstelling onthuld. Naar schatting woonden zo'n 800 personen de plechtigheid bij, onder wie vele hoogwaardigheidsbekleders. De voorzitter van de Vereniging van Oud-Kwekelingen van de Kweekschool voor de Zeevaart S.J. graaf van Limburg Stirum (jvi 1895) sprak de aanwezigen toe. Hij schetste het proces van initiatief tot totstandkoming van het monument, en getuigde van de grote moed die de gevallen oud-kwekelingen, vaak onder de meest erbarmelijke omstandigheden, hadden getoond. Daarna droeg hij het monument officieel over aan het Vaderlandsch Fonds en werd het monument onthuld door de weduwen van de broers J.P. Leguit (jvi 1907) en P.M. Leguit (jvi 1914), beiden op zee gevallen als gezagvoerder bij de Stoomvaart-Maatschappij 'Nederland'. Ten slotte werden vele kransen en bloemstukken gelegd en werd de plechtigheid met een defilé afgesloten.

Later dat jaar werd het boekwerkje *In Memoriam* uitgegeven, samengesteld door voorzitter Van Limburg Stirum. Daarin was een uitgebreide beschrijving van het monument – inclusief de namenlijst en een korte beschrijving van de 138 op het monument genoemde oud-kwekelingen – en een verslag van de onthullingsplechtigheid opgenomen.

In 1974 werd een 139e naam aan het monument toegevoegd. In 1982 raakte W.A. Hage (jvi 1937) in bijzondere mate geïnteresseerd in het monument en hij kreeg toestemming en steun van het bestuur tot het doen van een bronnenonderzoek, gericht op mogelijke correcties en aanvullingen. Zijn activiteiten leidden ertoe dat in januari 1988 een herziene versie van *In Memoriam* kon worden uitgebracht. In deze herziene versie werden onder meer correcties en aanvullingen verwerkt die in de loop der jaren naar voren kwamen. Kort na het verschijnen van deze herziene versie leidde het speurwerk van Hage ertoe dat alsnog twee namen werden gevonden van in de Tweede Wereldoorlog gevallen oud-kwekelingen die niet op het monument waren vermeld. Deze namen werden in 1989 alsnog in het monument gebeiteld, gevolgd door een 142e naam in 1995.

Blijkens het Jaarboekje 1988-1989 was Hage ervan overtuigd dat – in zijn woorden – ‘de groeve nu gesloten is’. De ontwikkeling van het internet bood echter nieuwe mogelijkheden om de juistheid en volledigheid van de lijst van gevallen oud-kwekelingen te onderzoeken. Zo kwamen de officiële Erelijst van Gevallen 1940-1945 en de database van de Oorlogsgravenstichting online beschikbaar. En het Stadsarchief Amsterdam zorgde voor digitalisering en bood de mogelijkheid van onlineraadpleging van de comportementboeken, registers waarin sinds 1785 de kwekelingen werden ingeschreven. In hun samenhang boden deze onlinebronnen onderzoeksmogelijkheden waarover Hage nooit had kunnen beschikken. In de loop van 2015 leverde dit twee nieuwe namen op, die in 2016 in het monument werden gebeiteld en tijdens de herdenkingsplechtigheid dat jaar speciaal werden herdacht.

In de loop van 2017 doken er op internet opnieuw twee namen op van oud-kwekelingen die mogelijk op het monument ontbraken. Bespreking hiervan in het bestuur leidde ertoe dat ons werd verzocht alsnog een gerichte zoekactie te starten, om zo mogelijk tot een definitieve lijst van gevallen te komen alvorens het Vaderlandsch Fonds te verzoeken de nieuwgevonden namen in te beitelten.

Onze zoekactie richtte zich op *matches* tussen enerzijds de comportementboeken en anderzijds de Erelijst van Gevallen 1940-1945 en de database van de Oorlogsgravenstichting. De Erelijst van Gevallen bevat de ongeveer 18.000 namen van degenen die in de Tweede Wereldoorlog als militair, als bemanningslid van Nederlandse koopvaardij schepen of als verzetsstrijder voor het Koninkrijk der Nederlanden (inclusief het toenmalige Nederlands-Indië) zijn gevallen. In de 180.000 namen omvattende database van de Oorlogsgravenstichting zijn in de eerste plaats *oorlogsslachtoffers* geregistreerd, dat wil zeggen burgers en militairen die tijdens de Tweede Wereldoorlog of tijdens gewapende conflicten daarna in de strijd met de vijand, door hun handelingen of houding tegenover de vijand, of tijdens door de vijand opgelegde internering of vervolging het leven verloren. Daarnaast zijn in de database *slachtoffers van de oorlog* geregistreerd, dat wil zeggen mensen die zijn omgekomen door oorlogsgeweld zoals een beschieting of bombardement, maar ook mensen die de oorlog overleefd hebben en hun ervaringen altijd met zich hebben meegedragen. Logischerwijs zijn vele namen zowel op de Erelijst als in de database van de Oorlogsgravenstichting vermeld.

In het licht van de bedoeling van het monument – een gedenkteken ter nagedachtenis van oud-kwekelingen gevallen voor het vaderland in de periode 1939-1945 – richtte ons nader onderzoek zich op gevallen in dezelfde periode 1939-1945. En omdat het monument zowel de door de Oorlogsgravenstichting gedefinieerde *oorlogsslachtoffers* als *slachtoffers van de oorlog* omvat hebben wij beide categorieën in ons onderzoek betrokken.

De ‘groeve’ bleek geenszins gesloten. Onze speurtocht in de periode 2017-2019 leverde maar liefst zestien namen op van oud-kwekelingen die op de Erelijst van

Gevallen en/of in de database van de Oorlogsgravenstichting zijn vermeld, maar die nog niet in het monument waren ingebeiteld. In 2019 heeft het bestuur aan het Vaderlandsch Fonds voorgesteld om deze zestien namen alsnog aan het monument toe te voegen, en tijdens de jaarlijkse herdenkingsplechtigheid op 14 december 2019 kon een aan het monument toegevoegde plaat met daarop de nieuwgevonden namen worden onthuld.

En nog blijkt de lijst met inmiddels 160 namen niet een ‘finale lijst’ van tijdens de Tweede Wereldoorlog gevallen oud-kwekelingen. Tijdens de voorbereiding van deze tweede herziene versie van *In Memoriam* stuitte wij op nog een tweetal namen die een plaats op het monument verdienen. Het betreft oud-kwekelingen E. Bakker (jvi 1927) en C. van der Hee (jvi 1941), van wie de namen, vooruitlopende op plaatsing op het monument, in deze herziene versie van *In Memoriam* zijn opgenomen. En we sluiten niet uit dat ook na het verschijnen van deze herziene versie nog namen van gevallen oud-kwekelingen zullen opduiken, we beschouwen onze zoektocht nog geenszins als afgerond.

Alleen al daarom is er sprake van een nog steeds ‘levend’ monument. Een monument opgericht ter nagedachtenis aan tijdens de Tweede Wereldoorlog gevallen oud-kwekelingen. Een monument ook dat alle reden geeft om 75 jaar na de bevrijding ook stil te staan bij al die oud-kwekelingen die de Tweede Wereldoorlog weliswaar hebben overleefd, maar die – al dan niet gedwongen door de destijds geldende ‘vaarplicht’ – de verschrikkingen van die oorlog hebben meegemaakt. Die betrokken zijn geweest bij torpederingen of luchtaanvallen. Die onder erbarmelijke omstandigheden tijd hebben doorgebracht in concentratie- of werkkampen. Die, elk op eigen wijze, met moed, opoffering en inzet hun bijdrage leverden aan ónze vrijheid. Die mogelijk de rest van hun leven hebben geleden onder lichamelijke of geestelijke verwondingen. Hoewel het onmogelijk is de namen van al deze – waarschijnlijk enige duizenden – oud-kwekelingen te achterhalen verdienen ook zij, de overlevenden, blijvend ons aller respect.

De samenstellers, Kees Polderman (jvi 1965) en Hans de Ruiter (jvi 1966)
Najaar 2020

VERANTWOORDING

Bij de samenstelling van deze tweede herziene versie van 'In Memoriam' is uitgegaan van de door S.J. graaf van Limburg Stirum (jvi 1895) samengestelde oorspronkelijke versie uit 1949, van de door W.A. Hage (jvi 1937) herziene versie uit 1988, en van de in het Jaarboekje 2017-2018 opgenomen aanvullende lijst van tijdens de Tweede Wereldoorlog gevallen oud-kwekelingen.

De indeling van de eerdere versies uit 1949 en 1988 is echter verlaten. In die versies waren de gevallen oud-kwekelingen chronologisch naar datum van overlijden ingedeeld binnen een zestal 'lijsten', te weten:

Lijst A: zij die dienstdoende bij de Nederlandse koopvaardij het slachtoffer werden van de oorlog;

Lijst B: zij die dienstdoende bij de Koninklijke Marine zijn gevallen;

Lijst C: zij die aan de Kweekschool zijn opgeleid voor de vliegdiens en, ingedeeld bij de luchtmacht, in luchtgevechten zijn gesneuveld;

Lijst D: zij die gevallen zijn door daden en maatregelen van de bezetter van Nederland (alfabetische volgorde);

Lijst E: zij die omkwamen in de kampen in het Verre Oosten (alfabetische volgorde);

Lijst F: zij die overleden als gevolg van oorlogsgebeurtenissen op Nederlands grondgebied tijdens de bezetting.

In de nu voorliggende versie is gekozen voor een geheel chronologische indeling, de gevallen oud-kwekelingen zijn nu integraal opgenomen op volgorde van de datum van hun overlijden. Hiervoor is gekozen omdat enerzijds de indeling binnen de genoemde lijsten niet altijd even scherp viel te volgen, en anderzijds omdat de integrale chronologische volgorde de loop van de ontwikkelingen in de periode 1939-1945 beter zichtbaar maakt. Verder maakte deze indeling het mogelijk om voor gebeurtenissen waarbij meerdere oud-kwekelingen het leven lieten voor hen een 'gezamenlijk verhaal' op te tekenen.

In de voorliggende herziene versie is de authentieke tekst van het verslag van de onthulling van het monument op 14 mei 1949 vrijwel gehandhaafd. De teksten die de toedracht schetsen van het overlijden van individuele oud-kwekelingen zijn in een flink aantal gevallen wel bewerkt. Zo zijn sommige van die teksten meer lopend gemaakt en in moderner Nederlands geredigeerd. Ook is er meer consistentie aangebracht bij het gebruik van afkortingen en zijn de oorspronkelijke bronvermeldingen bij de afzonderlijke teksten geschrapt. Verder zijn teksten waar relevant aangevuld met nieuwgevonden, betrouwbare informatie en zijn schijnbare verschillen tussen oorspronkelijke teksten uit 1949 en aanvullingen uit 1988 zo veel mogelijk weggenomen.

TEN BEHOEVE VAN DE SAMENSTELLING VAN IN MEMORIAM UITGAVEN 1949, 1988 EN 2020 WERDEN DE VOLGENDE BRONNEN GERAADPLEEGD (NIET UITPUTTEND)

- *Varen in Oorlogstijd* door S.J. Graaf van Limburg Stirum; C.V. Uitgeverij v/h C. de Boer Jr. te Amsterdam, 1947.
- *Scheepsrampen in Oorlogstijd, samengesteld voor het Nationaal Zeemansfonds*; J.F. Duwaer & Zn. te Amsterdam, 1947.
- *De Nederland in de Tweede Wereldoorlog* door J. W. de Roever; Stoomvaart Maatschappij 'Nederland' te Amsterdam, 1951.
- *De Nederlandse Koopvaardijvloot in de Tweede Wereldoorlog* door L.L. von Münching; De Boer, 1986.
- *Geschiedenis van de Nederlandse Koopvaardij in de Tweede Wereldoorlog* door K.W.L. Bezemer; Elsevier, 1987.
- *De K.P.M. in oorlogstijd* door Ir. H.Th. Bakker.
- *De KNSM in de 2e Wereldoorlog* door W.H. Wessels; Hermans Instore Marketing B.V., 2008.
- *Het Grote Gebod*, samengesteld o.l.v. H. van Riessen; gedenkboek van het verzet in LO en LKP; uitgave 1951.
- *De Nederlandse koopvaardij in oorlogstijd* door Anita van Dissel en anderen, Uitgeverij Boom, 2014.
- Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD/NIOD).
- Oorlogsgravenstichting, Den Haag.
- Min. v. Defensie, Afd. Maritieme Historie.
- Min. v. Defensie, Sectie Militaire Luchtvaart Historie.
- Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH).
- Namenboek Koninklijke Marine 1940.
- Erelijst van Gevallen.
- Stadsarchief Amsterdam, onder meer de *Comportementboeken van de Kweekschool voor de Zeevaart*.
- Website Nationaal Monument Kamp Vught.
- Website Oorlogsdoden Nijmegen 1940-1945.
- Website van WO2 Hoeksche Waard.
- Website In Memoriam Brabantse gesneuvelden 1940-2020.
- Directoraat-Generaal Scheepvaart en Maritieme Zaken, Den Haag.
- Stichting Pieter Starreveld.
- *De Gouvernements Marine* door F.C. Backer Dirks.
- Onder meer websites m.b.t. genealogie, wiewaswie.nl, cbg.nl.
- De gedigitaliseerde kranten en tijdschriften van de Koninklijke Bibliotheek, delpher.nl.
- Wikipedia.

VERANTWOORDING BEELDMATERIAAL

Oorlogsgravenstichting, Den Haag; Maritiem Digitaal NL;
Beeldbank Min. v. Defensie, Sectie Militaire Luchtvaart Historie; Fred Boom;

Stadsarchief Amsterdam; Website *Nationaal Monument Kamp Vught*; Website *Oorlogsdoden Nijmegen 1940-1945*; Stichting Pieter Starreveld; fotograaf Dirk de Herder (1914-2003).

DANKZEGGINGEN

- Fred Klop (jvi 1957) voor correctiewerk.
- Henk van Willigenburg (jvi 1964) voor het ontwerp van de omslag en titelblad.
- Kees Hindriks (jvi 1960) voor gedocumenteerde aanvullingen.
- Fred Boom, maritiem schilder, voor zijn toestemming twee afbeeldingen van zijn schilderijen te gebruiken, onder meer die op de omslag.

LIJST VAN AFKORTINGEN

HAL	Holland-Amerika Lijn
JCJL	Java-China-Japan-Lijn
JCPL	Java China Paketvaart Lijnen
KHL	Koninklijke Hollandsche Lloyd
KLM	Koninklijke Luchtvaart Maatschappij
KM	Koninklijke Marine
KMR	Koninklijke Marine-Reserve
KNIL	Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger
KNILM	Koninklijke Nederlandsch-Indische Luchtvaart Maatschappij
KNSM	Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij
KPM	Koninklijke Paketvaart Maatschappij
NIOD	Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie
NIT	Nederlandsch-Indische Tankstoomboot Maatschappij
NSB	Nationaal-Socialistische Beweging
RAPWI	Recovery of Allied Prisoners of War and Internees
RIOD	Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie
RL	Rotterdamsche Lloyd
SD	Sicherheidsdienst
SMN	Stoomvaart Maatschappij 'Nederland'
SS	Schutzstaffel
VK	Verenigd Koninkrijk
VNS	Vereenigde Nederlandsche Scheepvaartmaatschappij
VS	Verenigde Staten van Amerika

Dr. Ernst Crone

S.J. graaf van Limburg Stirum (jri 1895)

VOORWOORD.^{1/}

Reeds vele malen is het gebeurd, dat van een bijzondere en belangrijke gebeurtenis in het bestaan der Kweekschool voor de Zeevaart de beschrijving werd te boek gesteld, welke in de vorm van een gedenkschrift werd uitgegeven en verspreid.

Alle aanleiding om hetzelfde te doen bestond, toen uitvoering werd gegeven aan de wens om eerbetoon te brengen aan de 138 oud-kwekelingen, die in de jaren 1939-1945 voor het Vaderland het leven gaven.

Mijn mede-commissaris, de heer S.J. Graaf van Limburg Stirum^{2/}, die met grote zorg gegevens had verzameld betreffende het lot der gevallen, was bereid dit gedenkschrift samen te stellen.

Uit naam van het college van commissarissen zeg ik hem dank daarvoor. Tevens doe ik dit aan allen, die hem hielpen bij zijn onderzoek. Moge dit boekje getuigen van ons diep respect voor de oud-kwekelingen, wier namen zullen voortleven in de geschiedenis onzer school en wier opoffering en moed lichtende voorbeelden zullen blijven in volgende jaren van haar bestaan.

ERNST CRONE, Voorzitter
Augustus 1949

^{1/} Dit is de oorspronkelijke tekst uit het in 1949 uitgegeven gedenkschrift *In memoriam* en wederom een-op-een gepubliceerd in de herziene uitgave van 1988. Deze oorspronkelijke tekst is ook hier gehandhaafd.

^{2/} Dr. Ernst Crone (1891-1975) was, met onderbreking van een aantal oorlogsjaren, van 1932 tot zijn overlijden commissaris Vaderlandsch Fonds ter Aanmoediging van 's Lands Zeedienst.

Samuel John graaf van Limburg Stirum (1880-1953) was vanaf 1947 tot zijn overlijden eveneens commissaris bij de genoemde stichting en voorzitter van de Vereeniging van Oud-Kwekelingen van 1936 tot zijn overlijden.

Pieter Starreveld hier hakkend aan het granieten beeld 'Zeeman op de uitkijk'. Gemaakt in opdracht van de Stoomvaart-Maatschappij 'Nederland' ter nagedachtenis van haar 321 zeelieden, die tijdens de Tweede Wereldoorlog omkwamen.

PIETER STARREVELD, VERVAARDIGER VAN HET MONUMENT

Het monument ter herdenking van de tijdens de Tweede Wereldoorlog gevallen oud-kwekelingen werd ontworpen en vervaardigd door beeldhouwer Pieter Starreveld.

Starreveld werd in 1911 te Koog aan de Zaan geboren, studeerde aan het Instituut voor Kunstnijverheidsonderwijs en vervolgens aan de Rijksakademie van beeldende kunsten, beide te Amsterdam. Naast het beeldhouwen legde hij zich tijdens zijn lange creatieve carrière toe op andere kunstvormen als houtsnijwerk, grafiek, glas en schilderijen; zijn voorliefde ging daarbij uit naar vrouwelijk naakt, portretten en dierfiguren.

Na afronding van zijn studie in 1932 kreeg Starreveld al snel grotere opdrachten. Zo verzorgde hij houtsnijwerk voor de foyer van het in 1936 geopende AVRO-gebouw te Hilversum en voor het in 1937 te water gelaten ss *Nieuw Amsterdam* (2).

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werkte Starreveld mee aan illegale verzetsuitgaven van schrijver Albert Helman. In de periode na de oorlog kreeg hij opdrachten voor diverse herdenkingsmonumenten, waaronder dus dat ter nagedachtenis van de gevallen oud-kwekelingen. Ook was hij de schepper van het bekende, in 1950 onthulde beeld 'Zeeman op de uitkijk' op de Kop van het Java-eiland, ter nagedachtenis van het tijdens de Tweede Wereldoorlog omgekomen personeel van de Stoomvaart-Maatschappij 'Nederland'.

Starreveld stond bekend om zijn enorme productiviteit. Daarvan gaven ook zijn dagboeken blijk: te midden van een groot aantal andere projecten – waaronder zes panelen voor twee schepen van de KPM – tekent hij in november 1948 het volgende aan: *Het monumentje voor de Zeevaartsch. in Amsterdam is geteekend enz., terwijl de fundeering is gelegd op 3 palen*. Diezelfde hoge productiviteit verhinderde hem waarschijnlijk ook om bij de onthulling van het monument op 14 mei 1949 aanwezig te zijn. Op 25 mei noteert hij in zijn dagboek: (...) *terwijl het monumentje voor de Kweekschool voor de Zeevaart aan de Prins Hendrikkade te Amsterdam reeds is onthuld*.

Pieter Starreveld overleed in 1989 te Amersfoort, waar hij sinds de jaren 50 zijn atelier had.

De Stichting Pieter Starreveld beeldhouwer (pieterstarreveld.nl) werkt momenteel aan een oeuvrecatalogus waarin ook het monument ter herdenking van de tijdens de Tweede Wereldoorlog gevallen oud-kwekelingen een plaats zal krijgen.

DE ONTHULLING VAN HET GEDENKTEKEN.^{1/}

Op 14 Mei 1949 werd op de binnenplaats van de Kweekschool voor de Zeevaart onder zeer grote belangstelling het in dit werkje behandelde gedenkteken onthuld. Naar schatting werd deze plichtigheid door ongeveer 800 personen bijgewoond.

H.M. de Koningin deed Zich vertegenwoordigen door Haar Marineadjutant, de Luit. t/Zee I kl. C.W. Baron van Boetzelaer.

Voorts waren aanwezig: de Minister van Marine, Mr. W.F. Schokking; de Commandant Zeemacht Nederland, Schout bij Nacht J.J.L. Willinge; de Luit.-Admiraal b.d. C.E.L. Helfrich; de Generaal-Majoor C. Giebel, Chef Staf Luchtmacht en de Generaal-Majoor I.A. Aler en de Kolonel A. Baretta, beiden eveneens van dit wapen; de Commissaris van de Koningin in de provincie Noordholland, Dr. J.E. Baron de Vos van Steenwijk; de Burgemeester van Amsterdam, Mr. A.J. d'Ailly; de voorzitter van de Raad voor de Scheepvaart, Prof. Mr. J. Offerhaus; de Inspecteur-Generaal voor de Scheepvaart, P.S. van 't Haaff; de Commandant van het Kon. Instituut voor de Marine, de Kapitein ter Zee F.H. van Straelen; de Kapitein ter Zee W. van den Donker (tijdens de oorlog Commodore van convooien); de oud-Directeur-Generaal van de Rijkssluchtvaartdienst, H.C.E. van Ede van der Pals.

Verder waren aanwezig directeurs of vertegenwoordigers van de volgende rederijen:

de Stoomvaart Mij. 'Nederland'; de Kon. Nederlandsche Stoomboot Mij.; de Kon. Rotterdamsche Lloyd; de Kon. Paketvaart Mij.; de Holland-Amerika Lijn; de Stoomvaart Mij. 'Oceaan'; de Kon. Java-China-Paketvaart Lijnen; de Vereenigde Nederl. Scheepvaartmaatschappij; de Nederl. Ind. Tankstoombootmaatschappij en de Holl. Stoomboot Mij.

Verscheiden verenigingen op scheepvaartgebied hadden eveneens vertegenwoordigers afgevaardigd.

Bovendien werd de plichtigheid bijgewoond door:

De Directeur van de afd. Oceanografie en Maritieme Meteorologie van het K.N.M.I.; de Inspecteur van de Scheepvaart te Amsterdam; de Inspecteur van de Scheepvaart te Rotterdam; de Hoofd-Commissaris van Politie te Amsterdam; de Havenmeester van Amsterdam; de Havenmeester van het Noordzeekanaal; de Directeur van het Loodswezen te Amsterdam.

De Voorzitter van het bestuur van het Zeemanshuis en de Zeevaartschool te Amsterdam, alsmede de Directeurs van beide instellingen; de Directeur van de Kweekschool voor Scheepswerktuigkundigen; de Directeur van de Zeevaartschool te Scheveningen; de Heer G. Zeilinga namens de Zeevaartschool te Den Helder. Een deputatie vliegers, die op de Kweekschool hun opleiding ontvingen, vertegenwoordigde bij deze plichtigheid de K.L.M.

Tal van commissarissen, commissarissen-correspondent, leraren en oud-leraren van de Kweekschool, velen met hun dames, gaven blijk van hun belangstelling. Van de laatsten noemen wij in het bijzonder de Heren P. Bossen en P. v.d. Zee. Van 93 der gevallen oud-kwekelingen woonden één of meer bloedverwanten de plichtigheid bij.

Overeenkomstig het tot hen gerichte verzoek, begonnen de oud-kwekelingen, velen vergezeld van hun dames, reeds om twee uur de poort van de Kweekschool binnen te treden. Bij deze poort was een commissie van ontvangst aanwezig, bestaande uit commissarissen van de Kweekschool en bestuursleden van de Vereniging van Oud-Kwekelingen.

Kort daarna arriveerden de bloedverwanten der gevallen en andere genodigden. Alle bezoekers werden door kwekelingen naar de voor hen bestemde plaats geleid.

De oud-kwekelingen met hun dames stelden zich ter rechterzijde van het monument op. Een vak, recht vóór het monument, was gereserveerd voor de bloedverwanten van de gevallen en rechts daarvan kregen de andere genodigden een plaats. De kwekelingen stelden zich op links van het monument, dus tegenover de oud-kwekelingen. Aan het hoofd van de in gelid staande kwekelingen stonden tamboers en pijpers van de Koninklijke Marine. De Commandant Zeemacht Nederland was zo welwillend geweest voor de aanwezigheid van deze marine-mannen te zorgen.

Even vóór half drie werd een aantal autoriteiten, die door de hoofdingang van de Kweekschool waren binnen gekomen, door een tweede commissie van ontvangst naar de voor hen bestemde plaatsen, vlak vóór het monument, geleid. Klokslag half drie kondigde het hoornsignaal 'geeft acht' aan, dat de vertegenwoordiger van H.M. de Koningin de binnenplaats had betreden. Hij werd begeleid door de Heren Ernst Crone, S.J. Graaf van Limburg Stirum en de Commandant van de Kweekschool.

Nadat Baron van Boetzelaer de voor hem gereserveerde zetel had ingenomen, betrad de Heer Ernst Crone het spreekgestoelte en begroette de aanwezigen als volgt:

Mijnheer de vertegenwoordiger van H.M. de Koningin, Excellenties, zeer geachte aanwezigen,

Tot U, mijnheer de vertegenwoordiger van H.M. de Koningin, richt ik uit naam van Commissarissen van het Vaderlandsch Fonds ter aanmoediging van 's Lands Zeedienst, Bestuurderen van de Kweekschool voor de Zeevaart en van het Bestuur der Vereniging van Oud-Kwekelingen, het eerst het woord, met het doel eerbiedig dank uit te spreken voor het besluit van Hare Majesteit zich bij deze plechtige bijeenkomst te doen vertegenwoordigen.

In de kringen der Koninklijke Marine, van Koopvaardij en Luchtvaart is de wetenschap gegrift, hoe H.M. gedurende de jaren van oorlog, toen Zij in Canada verblijf hield, persoonlijk contact zocht met de opvarenden onzer oorlogs- en

Aankomst van de vertegenwoordiging van H.M. de Koningin begeleid door links de heer S.J. graaf van Limburg Stirum en rechts de heer Ernst Crone.

Links achter de heer Crone is nog net zichtbaar de Commandant van de Kweekschool D.H. van der Hiel. Opgemerkt kan worden dat het herkennen van personen die in de voorste rij en daarachter staan opgesteld bijzonder moeilijk is. Herkenbaar echter is de persoon rechts in de voorste rij met hoed in de hand. Het is de Minister van Marine Mr. W.F. Schokking.

koopvaardijvloot en met allen die streden. H.M. kende van zeer velen de namen. Gedurende en na de oorlog informeerde H.M. naar hun lot. Dit getuigde van een treffende belangstelling en van diep, gevoelvol medeleven.

Uw aanwezigheid hier, nu het geldt het eren van 138 oud-leerlingen dezer school, gevallen in de grote strijd, is een hernieuwd bewijs van Harer Majesteits medeleven. Dit bewijs wordt door het schoolbestuur, zowel als door allen hier verenigd, en van hen de nabestaanden der gevallen in de eerste plaats, met grote dankbaarheid aanvaard.

Uit naam van allen, die voor deze plichtigheid bijeenkwamen, verzoek ik U om het verlenen Uwer bemiddeling bij het overbrengen van ons aller eerbiedige dank aan Hare Majesteit, de hoge Beschermvrouwe dezer school.

Excellenties, zeer geachte aanwezigen. Onder U zie ik de nabestaanden der gevallen. Ik zie hun militaire chefs, scheepvaart-, luchtvaart- en burgerlijke autoriteiten, directeurs van stoomvaartmaatschappijen en van de K.L.M. Ik zie leden der Vereeniging van Oud-Kweekelingen, die de kameraden der gevallen zijn. Ik zie de tegenwoordige leerlingen dezer school, die opzien tot vroegere generaties. Ik zie vertegenwoordigers van lichamen, die zich bewegen op het

gebied van scheepvaart en luchtvaart. U en allen, die ik niet kon noemen, ik dank U voor Uw komst.

Aan den heer S.J. Graaf van Limburg Stirum, voorzitter van de Vereeniging van Oud-Kweekelingen, geef ik thans het woord.

Mijnheer de vertegenwoordiger van H.M. de Koningin, Excellenties, dames en heren, kameraden oud-kweekelingen, kweekelingen.

Toen na de bevrijding van Nederland de leden van de Vereeniging van Oud-Kweekelingen van de Kweekschool voor de Zeevaart bijeen kwamen en onder de aanwezigen zich velen bevonden, die als gevolg van de oorlog verscheidene jaren afwezig waren geweest, werden door mij als voorzitter van die vergadering die makkers herdacht, welke nimmer meer in het vaderland zouden terugkeren. Naar aanleiding hiervan werd toen het voorstel gedaan om ter nagedachtenis van de oud-kweekelingen, als gevolg van de oorlog omgekomen, in de Kweekschool een gedenkteken op te richten.

Dit voorstel werd door de druk bezochte vergadering met algemene stemmen aanvaard. Het bestuur, dat de plannen zou moeten ontwerpen, heeft er toen direct op gewezen, dat niet overhaast moest worden gehandeld, teneinde zoveel mogelijk te voorkomen dat namen werden vergeten of vergissingen werden gemaakt. De praktijk, opgedaan tijdens de uitvoering, heeft getoond, dat deze bedachtzaamheid allerminst overbodig is geweest.

Vanzelf moest het plan besproken worden met het Bestuur van de Kweekschool, omdat dit in de eerste plaats zijn medewerking diende te verlenen.

Commissarissen van het Vaderlandsch Fonds ter aanmoediging van 's Lands Zeedienst verklaarden zich niet alleen bereid tot volledige medewerking, maar gaven de wens te kennen, dat ook het Kweekschool-bestuur in de kosten zou bijdragen, omdat ook dit college zijn oud-leerlingen, gevallen in de oorlog, wilde eren. Voor de volle honderd procent is deze toezegging verleend en zodoende is het monument, in grote harmonie tussen beide besturen, tot stand gekomen.

Tot al de oud-kweekelingen werd het verzoek gericht een bedrag te storten ter vorming van een fonds, waaruit de kosten zouden kunnen worden bestreden. Aan dat verzoek is door zeer velen gevolg gegeven en nog immer worden bijdragen voor dit doel ontvangen.

Gedachtig aan de wijze, waarop de Nederlandse zeelieden zich in de strijd hebben gedragen, werd besloten, dat het monument op een eenvoudige, maar toch waardige wijze zou worden uitgevoerd. Voorts werd besloten, dat het zou worden opgericht op een plek waar het dagelijkse leven van de Kweekschool zich voltrekt. Na rijp beraad viel toen de keus op de grote binnenplaats.

Daartoe aangezocht, verklaarde de Amsterdamse beeldhouwer de heer P. Starreveld zich bereid een ontwerp voor het monument te maken en toen zijn ontwerp was aanvaard, heeft hij met grote toewijding de hem verstrekte opdracht uitgevoerd. Bij herhaling heeft de heer Starreveld verklaard, dat hij het

bijzonder op prijs stelde aan dit monument zijn krachten te mogen wijden, omdat hij grote achting koestert voor de prestaties van de Nederlandse zeelieden. Wanneer aanstonds de Nederlandse vlaggen, welke thans het monument aan het oog onttrekken, ter zijde zijn gevallen. zult gij de namen kunnen lezen van 138 oud-kwekelingen, die het leven hebben gelaten in de worsteling voor de vrijheid van ons vaderland.

Deze mannen hebben getoond, dat zij geen ijdele woorden bezigden, als zij met ons uit het mooie Kweekschoollied van Van Doesburg zongen:

Dan toonen wij dat de Oud-Hollandsche moed
Nog niet heeft verlaten het Jong-Hollandsch bloed
Maar dat wij nog steeds als in vroegeren tijd
Bezield zijn met moed en beleid.

Want grote moed hebben de Nederlandse koopvaardij-mannen, waartoe 54 van onze gevallen makkers behoorden, getoond als zij varend in convoien en ook dikwijls op een alleen stomend schip, onverschrokken op hun post bleven, terwijl zij wisten, dat een schier onzichtbare vijand overal op de loer lag.

De heer S.J. graaf van Limburg Stirum op het spreekgestoelte voor de onthulling.

De mannen op onze koopvaardij-vloot hebben begrepen, dat in die vreselijke oorlog meer dan ooit, varen bittere noodzaak was, omdat nog steeds gold, wie de weg op zee beheerst, behaalt tenslotte de overwinning.

Ook de 28 oud-kwekelingen, die waren ingedeeld op Hr Ms schepen en zo deelnamen aan de directe strijd tegen een soms overmachtige vijand, hebben

grote moed getoond. Verschillenden van hen zijn gevallen, strijdend onder de roemrijke vlag van Schout-bij-Nacht Karel Doorman.

Grote moed toonden eveneens de oud-kwekelingen, opgeleid voor de vliegdiens, waarvan een zevental reeds sneuvelde gedurende die vreselijke Meidagen van 1940. Onvervaard zijn zij met gevechtsmachines opgestegen en zo hebben ook zij er toe bijgedragen, dat H.M. Koningin Wilhelmina het jongste wapen van het Koninklijk Leger beloonde met de hoogste militaire onderscheiding. Zes vliegers, oud-kwekelingen, zijn elders in de strijd gevallen. Moed toonden zij, die, achtergebleven in het vaderland, zich aansloten bij het verzet tegen de onderdrukker. Zeven van hen vielen door de kogels van de executie-pelotons. Een tiental stierf, opgesloten in Duitse concentratie-kampen. Geïnterneerd in de vreselijke kampen in het Verre Oosten, vonden 21 oud-kwekelingen in die hel de dood.

Met duizenden andere Nederlanders hebben al deze oud-kwekelingen voor de vrijheid van het vaderland het hoogste offer gebracht.

Wij zullen deze kameraden niet vergeten en om hun namen voor het nageslacht aan de vergetelheid te ontrukken, werd dit monument door ons opgericht, komende generaties van zeelieden, die op deze oude school zullen worden opgeleid, ten voorbeeld strekkend.

Dit te weten, moge enige troost zijn voor de treurende bloedverwanten van onze gevallen makkers.

Het ligt in het voornemen van het Bestuur van de Kweekschool, tegen het einde van dit jaar een geschrift te laten verschijnen waarin nevens een verslag van deze plichtigheid, tevens zal worden vermeld, waar, wanneer en onder welke omstandigheden de verschillende oud-kwekelingen zijn gevallen. Dit relaas zal ongetwijfeld een belangrijk document zijn in het rijke archief van de Kweekschool.

Sprekend namens mijn vele vrienden, oud-kwekelingen, zij het mij thans vergund in het bijzonder het woord te richten tot het Bestuur van de Kweekschool, het college, waarvan ik de grote eer heb eveneens deel uit te maken.

Aan U, Heren Commissarissen van het Vaderlandsch Fonds ter aanmoediging van 's Lands Zeedienst, dragen wij dit monument over, als over enkele ogenblikken de onthulling heeft plaats gehad.

Wij zijn er zeker van, dat de zorg voor dit ere-teken bij U in goede handen berust. Het is niet voor de eerste maal, dat de oud-kwekelingen U iets aanbieden voor de Kweekschool, maar het is mij reeds gebleken, dat dit monument door U als een kostbaar bezit zal worden aanvaard en dat gij het zult rangschikken onder de vele reliquieën, die in deze school zijn ondergebracht en die herinneren aan roemrijke daden van dappere Nederlandse zeelieden.

Kwekelingen, mijn jonge vrienden, wij, uw voorgangers, stellen dit monument ook onder uw hoede, want het is opgericht op de plaats, welke U tot recreatie

strekt. Dat betekent evenwel niet, dat wij van U verwachten, dat gij U hier in den vervolge zult temperen bij het uiten van uw jonge levens-blijheid. Neen, jongens, allerm minst, want dit monument is een ere-teken. Speel hier uw spelen, zing hier uw liederen, zing uit ons mooie Kweekschoollied:

Dan gaan wij als vroolijke knapen naar zee
Maar nemen de Kweekschoolherinnering mee.

Maar neem dan ook de herinnering mee aan dit ere-teken. En wanneer onverhoopt de noodzaak er toe zou leiden, dat wederom het Koninklijk Bevel moet klinken 'te wapen Neerlands bloed, dan ook gij als het moet'. En toon dan, in een ons vaderland opgedrongen strijd, uw voorgangers, die wij heden eren, in elk opzicht waardig te zijn. 'Het Vaderland getrouw tot in de dood.'

Het ogenblik voor de onthulling is thans aangebroken. De beide Besturen besloten de plechtigheid te doen verrichten door twee oorlogsweduwen. Daarvoor kozen wij twee zusters, wier mannen broers waren, beiden op zee gevallen als gezagvoerder bij de Stoomvaart Maatschappij Nederland.

Ik moge Mevrouw T. Leguit-Dekker en Mevrouw G. Leguit-Dekker verzoeken thans naar voren te treden.

De Heren Crone en Van Limburg Stirum begeleidden de dames daarop tot vóór het monument. Mevrouw T. Leguit-Dekker knipte het lint door, dat de twee vlaggen op de blauwe banen verbond, terwijl haar zuster, Mevrouw G. Leguit-Dekker, de sliphaak lostrok, waarmee de hoeken van de rode banen boven op het monument waren bevestigd. Aan weerszijde waren twee kwekelingen opgesteld, die de terzijde vallende vlaggen opvingen.

De hoornblazers en pijpers brachten op dat moment de 'Last Post' ten gehore.

Hierna betrad de Heer Ernst Crone voor de tweede maal het spreekgestoelte en sprak de volgende rede uit:

Mijnheer de Voorzitter van de Vereeniging van Oud-Kwekelingen.

Bestuurderen van de Kweekschool voor de Zeevaart danken U voor Uw woorden en aanvaarden gaarne dit gedenkteken, opgericht ter nagedachtenis van 138 onzer oud-leerlingen.

Uw geschenk wordt ons een kostbaar bezit. Een kunstwerk schenkt U ons, knap ontworpen en vaardig uitgevoerd. Maar kostbaar is het bovenal, omdat het de herinnering levendig houdt aan leerlingen behorende tot de moedigsten en waardigsten, die in de laatste decennia onze oude school bezochten.

Toen de oorlog uitbrak werd de Nederlandse koopvaardij ingevolge de wens der Nederlandse Regering, op order van de Nederlandse Scheepvaart- en Handelscommissie, die te Londen belast was met het beheer der Nederlandse koopvaardijvloot, ingeschakeld in de oorlogvoering. Aldus werden deze oud-leerlingen, die varende waren, ter verdediging opgeroepen van 's Lands belang

en van 's Lands vrijheid. Zij namen actief deel aan de strijd, aan de zijde van hen, die dienden bij de Koninklijke Marine of deel uitmaakten van de Luchtmacht.

Het monument zojuist onthuld. De heer Ernst Crone begeleidt een van de dames Leguit.

Tezamen met hen, die vielen in het verzet en omkwamen in de kampen, lieten 138 onzer leerlingen het leven in de strijd om de herkrijging der vrijheid.

Dit monument getuigt ons van hun trouwe plichtsvervulling, van hun warme liefde voor het Vaderland, van hun ijzeren moed, hun onverzettelijkheid en doodsverachting. Het spreekt ons ook van het leed, dat stil werd geleden door hen, die in de kampen omkwamen.

Deze mannen hebben de zaak van het Vaderland gediend. Zij gaven hun leven in de vervulling hunner plichten. Nederland mag trots zijn op deze zonen, de school mag trots zijn op deze, hare leerlingen.

Onze gevoelens van deernis gaan uit tot U, familieleden en nabestaanden van hen. Gij mocht hen, die U het liefste waren, niet tot U zien terugkeren. Een diepe wonde werd U toegebracht. Het noodlot heeft U hard getroffen. Helaas kunnen wij tot het helen dezer wonde geen bijdrage leveren, anders dan dat wij met U treuren om onze gevallen kameraden. Wij kunnen U slechts getuigen, dat wij delen in Uw leed. Het is ook het onze.

Maar wel kunnen wij U verzekeren, dat het voorbeeld door hen gegeven, een licht is dat ons voorgaat, dat straalt over ons werk, dat een geleide vormt voor hen, die thans de zee bevaren en voor de jongeren, die nu de school bezoeken en aanstonds de paden zullen volgen, die eens werden betreden door hen die vielen.

Hun offer is ons een kostbaar pand, dat aan ons de zwaarste verplichtingen oplegt.

Aldus zullen de namen van deze 138 leerlingen tot ons spreken. Onze dank aan hen zij een even getrouwe vervulling onzer plichten.

De Heer Crone verzocht daarna de vertegenwoordiger van H.M. de Koningin de krans te leggen, welke door H.M. voor dat doel was geschonken. Direct daarna legde de Minister van Marine een krans namens de Koninklijke Marine. Kransen, respectievelijk van het Bestuur van de Kweekschool voor de Zeevaart en van de Vereeniging van Oud-Kwekelingen, werden gelijktijdig gelegd door de Heren Crone en Van Limburg Stirum. Daarop volgden nog dertig kransen en grote bloemstukken. Deze werden, in een te voren opgestelde volgorde, telkens door twee kwekelingen naar voren gebracht. Voor de microfoon werd afgeroepen, welke instelling aan de beurt was, waarop de diverse vertegenwoordigers dan naar voren traden. De kranslegging had op deze wijze een zeer ordelijk en zeer plechtig verloop.

Toen alle kransen en bloemstukken aan de voet van het monument waren gelegd, defileerden eerst de bloedverwanten van de in de strijd gevallen oud-kwekelingen, die daarbij gelegenheid hadden door hen medegebrachte bloemen bij het monument te leggen. Na hen kwamen de andere genodigden en vervolgens de oud-kwekelingen met hun dames, van wie velen ook een bloemenhulde brachten.

Defilé van kwekelingen langs het pas onthulde Monument.

De bloemenhulde bij het Monument.

Het gazon vóór het monument was tenslotte geheel bedekt door een pracht van bloemen.

In drie groepen, keurig marcherend, defileerden als laatsten de kwekelingen, elke groep begeleid door een der officieren van de Kweekschool.

Tijdens het defilé speelden tamboers en pijpers de Russische taptoe.

Door middel van luidsprekers waren de toespraken voor alle aanwezigen duidelijk te verstaan.

Helaas waren de weersomstandigheden niet gunstig. Als gevolg van een zeer plaatselijke bui, regende het gedurende de plechtigheid, terwijl kort na afloop, toen velen nog aanwezig waren in de eetzaal van de Kweekschool, de lucht brak en de zon weer door kwam.

De plechtigheid maakte zichtbaar op alle aanwezigen grote indruk en tal van bloedverwanten waren diep ontroerd, door de hulde hun dierbare overledenen gebracht.

Het forse monument op de binnenplaats van de Kweekschool voor de Zeevaart en ook dit werkje, vormen mede een blijvende herinnering aan de grote gebeurtenissen, welke zich gedurende de oorlogsjaren 1939-1945 op zee hebben afgespeeld, en de moed door de Nederlandse zeelieden in dat tijdvak getoond.

Toen de slag om de Atlantische Oceaan zijn hoogtepunt had bereikt, schreef een Brits Admiraal: 'The Dutch seamen are in this war living up to the highest traditions of their ancestors.'

^{1/} Dit is de oorspronkelijke tekst uit het in 1949 uitgegeven gedenkschrift *In memoriam* en een-op-een gepubliceerd in de herziene uitgave van 1988. Deze tekst is ook hier gehandhaafd.

De vijf foto's zijn gemaakt door 'Foto Herder' in Amstelveen.

14 mei 1949

Foto: Dirk de Herder (1914-2003)

Alfabetische naamlijst van gevallen oud-kwekelingen

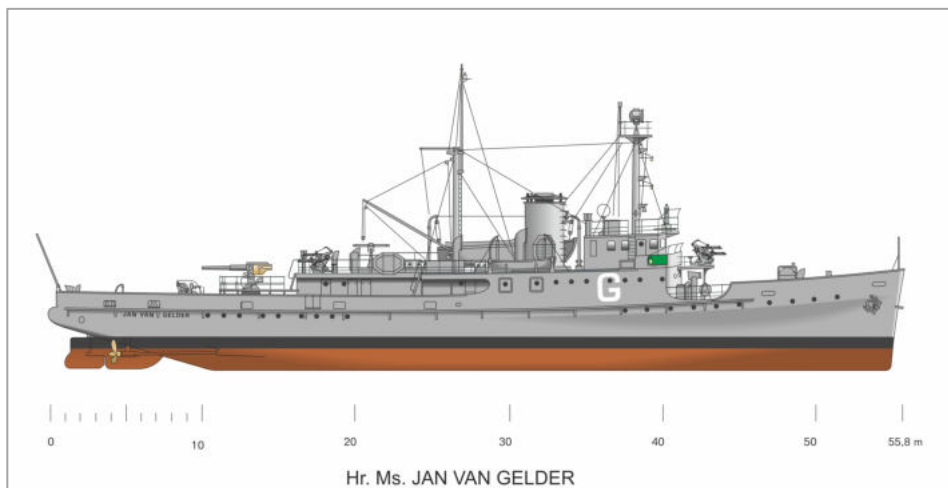
- 84 F.H.C. Aarts blz. 53
120 P.G. Adriaanse blz. 67
42 P.L.G. Adriani blz. 39
9 W.F. Anceaux blz. 31, (30)
109 P.C. André de la Porte blz. 65, (64)
12 D. Andringa blz. 31
8 J.L. van den As blz. 29
139 H.H. van Asch blz. 73
92 E. Bakker blz. 57, (56)
103 J. Bakker blz. 61, (60)
160 J.E. Barendregt blz. 79
24 A. Bels blz. 35
61 H. Berentsen blz. 45
14 F. van den Berg blz. 31
108 R.K. van den Bergh blz. 63, (62)
65 F. van den Berghe blz. 47, (46)
101 J. Blok blz. 61, (56)
123 C.A. Blom blz. 68
155 S.C. Boelen blz. 78
41 G.J. van der Boom blz. 38
51 M.C.A. Boon blz. 43, (40)
69 J.C. Bosselaar blz. 48
111 C.C. Braggaar blz. 65
45 E. Bueno de Mesquita blz. 39
25 J. van Buren Lensinck blz. 35
22 J.H. Burger blz. 34
148 H.G.V. Christiaanse blz. 77
3 J.J. Clinge Doorenbos blz. 29, (28)
153 C. Cramer blz. 78
56 P.G. Crietee blz. 43
54 J. Dalmeijer blz. 43
134 P. Dalmeijer blz. 72
163 W.F.L. Dalmijn blz. 80
115 A. Dijkgraaf blz. 66
36 A. Dijkstra blz. 38
31 J.D. Dolman blz. 37, (36)
1 W.J.C. Donker blz. 27
10 O.W. Douwes Dekker blz. 31, (30)
149 J. Duijkers blz. 77, (76)
37 J. van Dusschoten blz. 38
13 P.J.C. Ebbenhout blz. 31
32 H.J.J. van Eijnsbergen blz. 37
6 P. Espeet blz. 29
33 A. Feenstra blz. 37
124 C.B. Felius blz. 68
127 C.A. Filipson blz. 69, (70)
18 E.H.W. Fortuin blz. 33
73 J. Gabriëlse blz. 49
27 R. Girbes blz. 35
98 N.W. Gitz blz. 59
150 R.J. Goedeljée blz. 77
26 A. Goedhals blz. 35
64 J.F. Goedhart blz. 47, (46)
5 F.H. Groen blz. 29, (28)
159 P.J. Groenendaal blz. 79
55 P. Groustra blz. 43
79 A.D. ter Haar blz. 51
93 J.C. Harten blz. 57
161 J.H. Harten blz. 79
122 C. van der Hee blz. 68, (64)
95 J. Henkes blz. 59
19 J.W. Hoegen blz. 34
126 A.T. van 't Hof blz. 69
52 D. Honig blz. 43
132 F.J. Hoogewooning blz. 71, (70)
62 W.M. Hooysma blz. 47
66 J. van der Houwen blz. 48
43 P. de Jonge blz. 39
112 R.C. Jongelie blz. 65, (64)
157 R. Jonkman blz. 79
141 F.IJ. Kaastra blz. 73
133 A.H. Kattouw blz. 71
146 F.J. Keizer blz. 75, (70)
20 J.M. Kerkhoff blz. 34
75 J.A.L. Kessler blz. 49
114 A.B. van Ketel blz. 66
58 A. Kettner blz. 45
118 H.B.E. Knoppies blz. 67
136 J.H. Koejemans blz. 72
86 D. Koning blz. 55, (54)

- 128 T. Kooij blz. 69, (70)
 72 D. Koorn blz. 49
 68 C. de Korver blz. 48
 135 J.W. Koster blz. 72
 57 C. Kruijt blz. 43
 100 M.S. Kruisinga blz. 61
 105 J. Kuijer blz. 63
 30 C.A. Langelaar blz. 35, (36)
 74 G.P. Lap blz. 49
 91 G.J.C. van der Leeuw blz. 57
 15 J.P. Leguit blz. 33, (32)
 77 P.M. Leguit blz. 51, (50)
 63 J.P.J. Lendorf blz. 47
 138 K.H.H. Leonhard blz. 72
 104 P.A. Lijbaart blz. 63
 162 A.W. Linschoten blz. 80
 46 H.G.C. Lubberdink blz. 39
 83 J. Masselink blz. 53
 164 F.J. van der Meulen blz. 80
 158 S. van der Molen blz. 79
 44 C. Moreau blz. 39
 145 W.F. Mulder blz. 75, (70)
 147 M.R. Mulder blz. 75, (76)
 81 J.C. Muller blz. 53
 76 J.H. Nadort blz. 51
 113 J.M.C. Nauta blz. 66
 50 H.W. Nieuwdorp blz. 41, (40)
 125 A.R. de Normandie s'Jacob blz. 68
 38 J.C. van Ogten blz. 38
 34 G. Olsen blz. 37, (36)
 21 A. Oosters blz. 34
 102 jhr. F.D. Ortt blz. 61, (60)
 137 J. Otto blz. 72
 117 J.H. Ouwehand blz. 67
 130 B.M.I.W. Ouwerkerk blz. 71
 78 D. Pilkes blz. 51, (50)
 154 M.C. Plagge blz. 78
 96 H. Potjewijd blz. 59
 28 C. de Raadt blz. 35
 156 P.W. Ree blz. 78, (76)
 97 T. van Rees Vellinga blz. 59, (60)
 71 J.F. Rigter blz. 49
 39 E.J. van Rij blz. 38
 89 W.J. Ritte blz. 55
 107 N.H. Roelink blz. 63, (62)
 53 H.G. Roskes blz. 43
 67 B.L.J. Ruijgrok blz. 48
 82 J.P. Scholten blz. 53
 11 P.C. Schoute blz. 31, (30)
 151 O.C. Schröder blz. 78
 60 L.A. Seidel blz. 45
 110 W. van der Sleen blz. 65
 80 L.A. van der Sluijs Veer blz. 51
 142 D.J. Sonnenberg blz. 73
 35 P. Span blz. 37
 85 J.F. Staal blz. 53
 7 N. Steenbeek blz. 29, (30)
 144 J.P. van der Stok blz. 75, (70)
 49 P.J.A. Stoopman blz. 41
 106 E.C. Stroebel blz. 63
 90 J.H. Stroeve blz. 57
 131 M. van Trigt blz. 71
 4 J.M. Uijtenhoudt blz. 29, (28)
 88 P.J. Uni blz. 55, (54)
 129 N.P. Uyt den Bogaard blz. 69, (70)
 47 E.A. Venninga blz. 41, (40)
 94 K. Verhorst blz. 57, (60)
 140 R. Versteeg blz. 73
 99 J.H.F. Viëtor blz. 59
 121 R.G. Vleeming blz. 68
 29 J.F. van der Vliet blz. 35
 2 H. Voorspuij blz. 27
 17 W.L.A. van Voorthuijsen blz. 33
 119 H.A. de Vreede blz. 67
 40 R.H.J. deVries blz. 38
 23 J.E. Waalewijn blz. 34, (32)
 87 S. Wentzel blz. 55, (54)
 70 J.P. Wepster blz. 48, (46)
 16 D.C. Wijers blz. 33
 152 J.J.W. Winkler blz. 78
 143 J.S. Winterdijk blz. 73, (70)
 116 K. van der Zee blz. 67
 48 P. Zijp blz. 41
 59 M.A. Zwama blz. 45

De nummers cursief en tussen haakjes verwijzen naar de pagina met een afbeelding.

IN MEMORIAM
DE OUD-KWEKELINGEN
GEVALLEN VOOR HET VADERLAND
1939 – 1945

G.J. v.d. BOOM • S. v.d. MOLEN • A.B. v. KETEL
 J.S. WINTERDIJK • H.J.J. v. EIJSBERGEN • A. DIJKSTRA
 W.L.A. van VOORTHUIJSEN • J.W. van BUREN LENSINCK
 A.R. DE NORMANDIE s' JACOB • E. BUENO DE MESQUITA
 O.W. DOUWES DEKKER • W.F. MULDER • P. DE JONGE
 H.G. VEDDER CHRISTIAANSE • P.J. GROENENDAAL
 H.G.C. LUBBERDINK • J.F. RIGTER • M.C.A. BOON • P. ZIJP
 E.C. STROEBEL • P. SPAN • M. v. TRIGT • H.G. ROSKES
 J.P. WEPSTER • K. v.d. ZEE • J.J.W. WINKLER • G.P. LAP
 J.P. SCHOLTEN • O.Ch. SCHRÖDER • J.P. v.d. STOK
 J.M. UYTENHOUDT • S.C. BOELEN • J.W. WAALEWIJN
 J.P. LEGUIT • M.C. PLAGGE • P.W. REE • H. POTJEWIJD
 N.P. UYT den BOOGAARD • W.J. RITTE • B.L.J. RUIJGROK
 J.C. v. OGTE • H. VOORSPUIJ • P.J.A. STOOPMAN
 P.C. ANDRÉ de la PORTE • J. BLOK • W. van der SLEEN
 R. G. VLEEMING • A.W. LINSCHOTEN • N. STEENBEEK
 L. v.d. SLUIJS VEER • D. PILKES • R.H.G. de VRIES
 F.J. HOOGEWOONING • P.J. UNI • H. BERENTSEN
 K.H.H. LEONHARD • P.C. SCHOUTE • A. DIJKGRAAF
 J. GABRIELSE • A.D. ter HAAR • J. VAN DUSSCHOTEN
 C. de RAADT • N.H. ROELINK • T. KOOY • D. HONIG
 R. GOEDELJEE • P. GROUSTRA • E.H.W. FORTUIN
 C.A. LANGELAAR • A. FEENSTRA • A.T. van 't HOFF
 C.A. FILIPSON • J. DALMEIJER • J.H. KOEJEMANS
 D.J. SONNENBERG • H.B.E. KNOPPIEN • P. ESPEET
 W.J.C. DONKER • C. MOREAU • W.M. HOOIJSMAN
 E.H. VENNINGA • C. KRUYT • J.E. BARENDREGT
 P.G. ADRIAANSE • J.M. KERKHOFF • C.B. FELIUS
 A. OOSTERS • N.W. GITZ • B.I.M.W. OUWERKERK
 M.S. KRUISINGA • J.A.L. KESSELER • S. WENTZEL
 J.P.J. LENDORF • M.R. MULDER • W.F. ANCEAUX
 C.A. BLOM • J.H. BURGER • G. OLSEN • E.G. v. RIJ
 F.H. GROEN • P.H. LIJBAART • J.C. BOSSELAAR
 J.W. KOSTER • D. ANDRINGA • F.Y. KAASTRA
 J. MASSELINK • P.G. CRIETEE • J.F. GOEDHART
 J.F. KEIZER • Fl. van der BERG • C. CRAMER
 A. KETTNER • J.C.M. NAUTA • P. DALMEIJER
 M.A. ZWAMA • A.H. KATTOW • J. HENKES
 R.C. JONGELIE • P.M. LEGUIT • J.H. HARTEN
 Jac. BAKKER • J. v.d. HOUWEN • L.A. SEIDEL
 J.H. STROEVE • D. de KONING • J.C. MULLER
 Jhr. F.D. ORTT • H. v. ASCH • J. OTTO • J.L. v.d. AS
 J.C. HARTEN • D.C. WIJERS • R. VERSTEEG
 J.W. HOEGEN • D. KOORN • J.D. DOLMAN
 G.J.C. van der LEEUW • F.H.C. AARTS
 J. KUIJER • H.W. NIEUWDORP
 F. van de BERGHE • R. GIRBES • J.F. STAAL
 T. VAN REES VELLINGA • J.H. OUWEHAND
 J.J. CLINGE DOORENBOS • J.H. NADORT
 K. VERHORST • A. GOEDHALS • J. DUIJKERS
 R.K. van den BERGH • P.J.C. EBBENHOUT
 C. de KORVER • R. JONKMAN • A. BELS
 P.L.G. ADRIANI • J.F. van der VLIET
 H.A. de VREEDE • C.C. BRAGGAAR
 J.H.F. VIËTOR

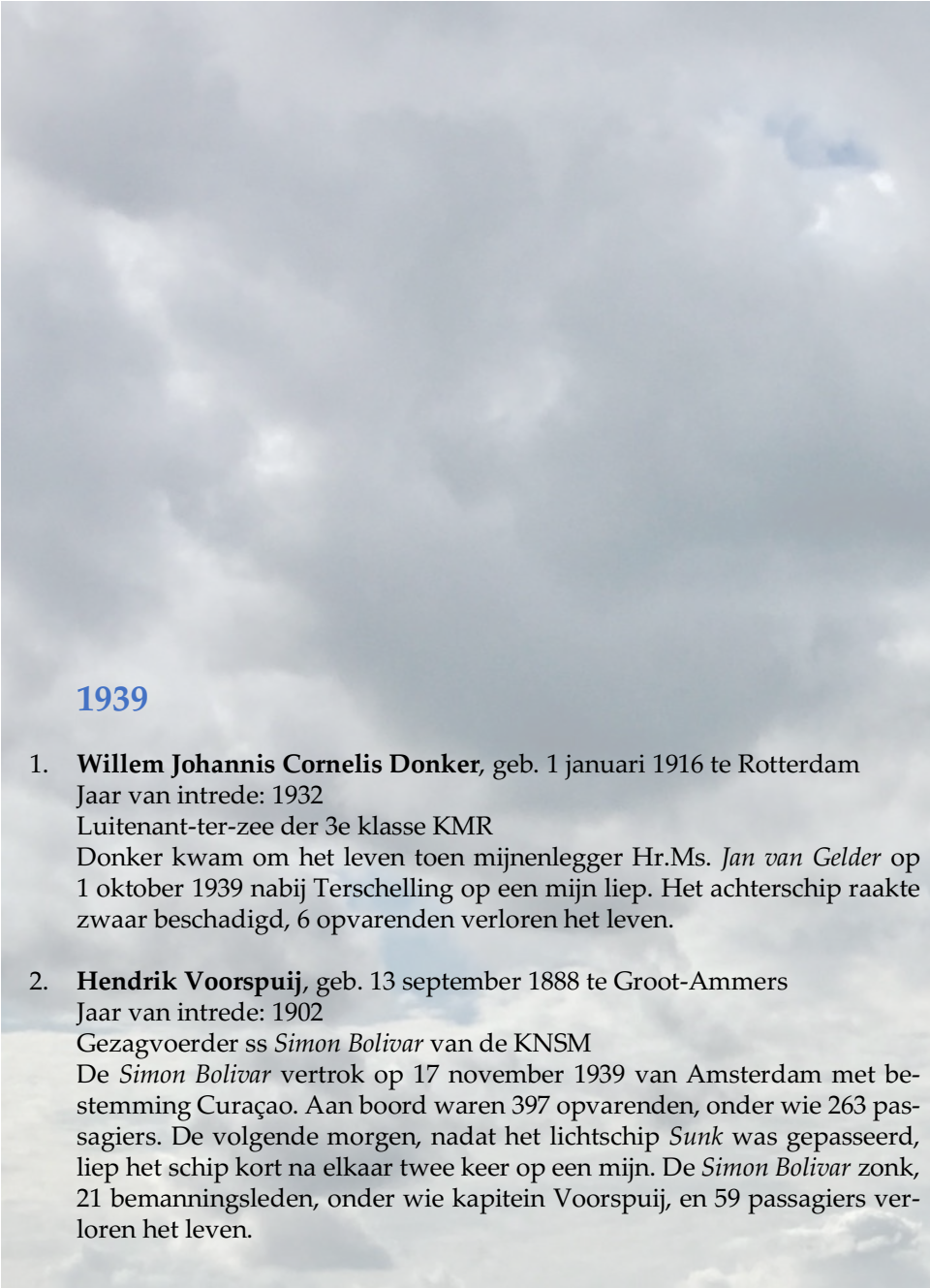

Tekening Henk van Willigenburg (jvi 1964)

Het ss Simon Bolivar van de KNSM.

Gouache Fred Boom

1939

1. **Willem Johannis Cornelis Donker**, geb. 1 januari 1916 te Rotterdam
Jaar van intrede: 1932
Luitenant-ter-zee der 3e klasse KMR
Donker kwam om het leven toen mijnenlegger Hr.Ms. *Jan van Gelder* op 1 oktober 1939 nabij Terschelling op een mijn liep. Het achterschip raakte zwaar beschadigd, 6 opvarenden verloren het leven.
2. **Hendrik Voorspuij**, geb. 13 september 1888 te Groot-Ammers
Jaar van intrede: 1902
Gezagvoerder ss *Simon Bolivar* van de KNSM
De *Simon Bolivar* vertrok op 17 november 1939 van Amsterdam met bestemming Curaçao. Aan boord waren 397 opvarenden, onder wie 263 passagiers. De volgende morgen, nadat het lichtschip *Sunk* was gepasseerd, liep het schip kort na elkaar twee keer op een mijn. De *Simon Bolivar* zonk, 21 bemanningsleden, onder wie kapitein Voorspuij, en 59 passagiers verloren het leven.

J.J. Clinge Doorenbos (3)

J.M. Uytenhoudt (4)

F.H. Groen (5)

3. **Jan Jaap Clinge Doorenbos**, geb. 21 april 1916 te Bussum
Jaar van intrede: 1936
Sergeant-vlieger
Clinge Doorenbos kreeg op 22 november 1939 de opdracht met zijn Fokker D21 een lading wapens van vliegveld Soesterberg naar vliegveld Waalhaven te vliegen. Hij werd overvallen door een zeer dikke mist en verongelukte hierdoor bij Hillegersberg. Hij werd begraven te Naarden.

1940

4. **Jan Maurits Uijtenhoudt**, geb. 25 mei 1904 te Amsterdam
Jaar van intrede: 1921
Officier-vlieger der 2e klasse
Uijtenhoudt sneuvelde op 10 mei 1940 ten gevolge van de beschieting van zijn Fokker T.VIII-w R4 door een Messerschmitt Bf 109 nabij het strand van Scheveningen.
5. **Fokke Hendrik Groen**, geb. 22 juni 1915 te Leiden
Jaar van intrede: 1935
Reserve 1e luitenant-vlieger (waarnemer)
6. **Pieter Espeet**, geb. 8 juni 1917 te Zaandam
Jaar van intrede: 1937
Sergeant-aspirant reserve officier-vlieger

Groen en Espeet waren beiden aan boord van een Fokker T-V die op 10 mei 1940 door Duitse jachtvliegtuigen bij Oud-Beijerland werd neergehaald.

Groen werd postuum gedecoreerd met het Vliegerkruis.

7. **Nicolaas Steenbeek**, geb. 8 september 1915 te IJsselstein
Jaar van intrede: 1934
Reserve 2e luitenant-vlieger
Steenbeek was lid van de bemanning van een Fokker T-V die op 10 mei 1940 door Duitse jachtvliegtuigen bij Kijkduin werd neergehaald. Hij werd postuum gedecoreerd met het Vliegerkruis.
8. **Jacobus Lambertus van den As**, geb. 7 juli 1916 te Medan
Jaar van intrede: 1937
Sergeant-aspirant reserve officier-vlieger
Van den As was lid van de bemanning van een Fokker T-V die op 11 mei 1940 door Duitse jachtvliegtuigen bij Waddinxveen werd neergehaald.

N. Steenbeek (7)

W.F. Anceaux (9)

O.W. Douwes Dekker (10)

P.C. Schoute (11)

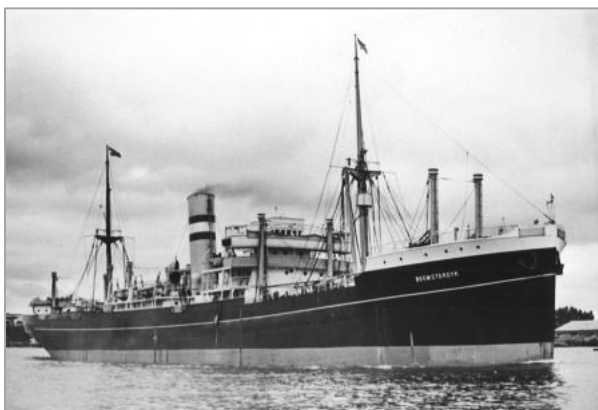
9. **Willem Frederik Anceaux**, geb. 27 november 1912 te Rotterdam
Jaar van intrede: 1932
Reserve 1e luitenant-vlieger
10. **Olaf Waldemar Douwes Dekker**, geb. 19 mei 1917 te Pekalongan
Jaar van intrede: 1937
Sergeant-aspirant reserve officier-vlieger

Anceaux en Douwes Dekker waren beiden aan boord van een Fokker T-V die op 13 mei 1940 door Duitse jachtvliegtuigen bij Ridderkerk werd neergehaald. Anceaux werd postuum gedecoreerd met het Vliegerkruis.

11. **Paul Cornelis Schoute**, geb. 13 november 1916 te Arnhem
Jaar van intrede: 1935
Reserve 2e luitenant-vlieger
Schoute was lid van de bemanning van een Fokker G-1 die op 13 mei 1940 bij Nieuw-Lekkerland door Duitse jachtvliegtuigen werd neergehaald. Hij werd postuum gedecoreerd met het Vliegerkruis.
12. **Douwe Andringa**, geb. 26 februari 1903 te Leeuwarden
Jaar van intrede: 1920
Tweede stuurman ss *Berenice* van de KNSM
De *Berenice* vertrok op 19 juni 1940 uit Bordeaux naar Engeland. Er waren tal van vluchtelingen aan boord. Op 21 juni werd de *Berenice* in de Golf van Biskaje door de *U-65* getorpedeerd. Alle passagiers op één na en een groot deel van de bemanning, onder wie de kapitein en alle officieren, verloren bij deze ramp het leven.
13. **Pieter Jacob Cornelis Ebbenhout**, geb. 19 januari 1900 te Zevenaar
Jaar van intrede: 1917
Eerste stuurman ss *Mendanaou* van de SMN
Ebbenhout was eerste stuurman op het ss *Mendanaou* toen op 17 juli 1940 te Singapore brand in de vries- en koelkamer werd geconstateerd. De bemanning trachtte de brand te blussen, waarbij de tweede stuurman door inhalering van vrijkomende gassen het bewustzijn verloor. In zijn pogingen om de tweede stuurman te redden raakte Ebbenhout zelf verstikt en overleed op 18 juli 1940 in een ziekenhuis te Singapore aan de gevolgen van koolzuurvergiftiging.
14. **Florus van den Berg**, geb. 30 juni 1897 te Bunnik
Jaar van intrede: 1913
Gezagvoerder ss *Stad Schiedam* van de Halcyon Lijn
De *Stad Schiedam* was op weg van Bermuda naar Halifax om zich bij een konvooi aan te sluiten, toen tijdens zwaar stormweer, op 16 september

*J.P. Leguit (15) met zijn
vrouw Trijntje Leguit-
Dekker die met haar zus op
14 mei 1949 het monu-
ment onthulde. Zie blz. 19.*

*ss Beemsterdijk
van de HAL.
Zie 16, 17 en 18.*

J.E. Waalewijn (23)

1940, een hevige ontploffing plaatsvond. De ontploffing werd vermoedelijk veroorzaakt door vonken, ontstaan bij het tegen elkaar slaan van metalen delen. De kapitein en 20 leden van de bemanning verloren bij de ramp het leven.

1941

15. **Jacob Pieter Leguit**, geb. 8 januari 1893 te Schagen
Jaar van intrede: 1907
Gezagvoerder ss *Soemba* van de SMN
De *Soemba* vertrok 23 december 1940 met een lading ingots en piekijzer van Philadelphia via Halifax naar Engeland. Over de wijze van beladen waren reeds moeilijkheden gerezen. Varende in konvooi is de *Soemba* op 5 januari 1941 tijdens zwaar stormweer gekapseisd, mogelijk mede ten gevolge van een plotselinge uitwijkmanoeuvre. Kapitein Leguit en 35 leden van de bemanning verloren bij die ramp het leven.
16. **Dirk Cornelis Wijers**, geb. 24 december 1889 te Arnhem
Jaar van intrede: 1904
Gezagvoerder ss *Beemsterdijk* van de HAL
17. **Willem Louis Ardinus van Voorthuysen**, geb. 13 januari 1899 te Rhenen
Jaar van intrede: 1915
Eerste stuurman ss *Beemsterdijk* van de HAL
18. **Engbert Hendrik Willem Fortuin**, geb. 1 juni 1915 te Zutphen
Jaar van intrede: 1931
Tweede stuurman ss *Beemsterdijk* van de HAL

Op weg van Greenock naar Cardiff werd de *Beemsterdijk* op 26 januari 1941 in het Kanaal van Bristol door een mijn getroffen. De gehele bemanning verliet het schip met de reddingboten. Toen echter bleek dat de *Beemsterdijk* bleef drijven ging men weer aan boord. De machinekamer stond onder water. Met de noodzender werd om sleepboothulp gevraagd. Om te voorkomen dat het schip door de zware tijdstroom zou afdrijven werd geankerd. Daar het harder ging waaien werden de sloepen gehesen. Wakende bracht de bemanning de nacht door, gereedstaande bij de sloepen. Uitgezonden sleepboten slaagden er niet in de *Beemsterdijk* te vinden. De volgende morgen wees alles erop dat het schip, dat hevig achter de ankers lag te stampen, het niet lang meer zou houden. Kapitein Wijers had juist bevel gegeven de sloepen te vieren toen de *Beemsterdijk* plotseling zeer snel zonk, de boten waarin de bemanning reeds had plaatsgenomen, meesleurend. Slechts drie drenkelingen slaagden erin een van de vlotten die waren blijven drijven, te bereiken. Na ontzettende ontberingen te hebben doorstaan

bereikten zij de Ierse kust en werden even voordat het vlot op de klippen te pletter sloeg, gered. Bij deze ramp verloren 36 man het leven.

19. **Jan Willem Hoegen**, geb. 29 november 1901 te Scheemda
Jaar van intrede: 1919
Eerste stuurman ms *Adinda* van de NIT
De *Adinda* voer van Alexandrië naar het belegerde Tobroek. Toen het schip daar op 8 februari 1941 binnenliep en men het anker liet vallen, raakte dit een mijn. Door de ontploffing werd het voorschip vernield, ten gevolge waarvan eerste stuurman Hoegen en een aantal Chinese bemanningsleden werden gedood. Hoegen werd begraven op het Italiaans Militair Kerkhof te Tobroek, Libië.
20. **Johannes Marinus Kerkhoff**, geb. 31 oktober 1919 te Rotterdam
Jaar van intrede: 1938
Verkeersvlieger/lid van het Verzet
21. **Adrianus Oosters**, geb. 24 juni 1917 te Rotterdam
Jaar van intrede: 1938
Verkeersvlieger/lid van het Verzet

Kerkhoff en Oosters, beiden in opleiding voor de vliegdiens, probeerden in het najaar 1940 naar Engeland over te steken met het doel dienst te nemen als oorlogsvlieger. Die poging mislukte. In de nacht van 4 op 5 februari 1941 werd vanuit Katwijk wederom een poging ondernomen. Met goed weer wisten beiden met een boot in zee te komen. Enige uren later sloeg het weer om en kwam er een harde wind opzetten. Omdat nooit meer iets van deze twee oud-kwekelingen werd vernomen staat wel vast dat zij op de ondernomen tocht in februari 1941 zijn verongelukt.
22. **Jacob Hendricus Burger**, geb. 28 september 1921 te Amsterdam
Jaar van intrede: 1937
Vierde stuurman ss *Grootekerk* van de VNS
23. **Johan Eduard Waalewijn**, geb. 15 mei 1918 te Haarlem
Jaar van intrede: 1938
Vierde stuurman ss *Grootekerk* van de VNS
Noot: Waalewijn kwam in 1939 in dienst bij de KNSM, maar voer als vaarplichtige op de Grootekerk. Zijn naam staat daarom ook vermeld op het KNSM-monument te Amsterdam.

Het ss *Grootekerk* vertrok 18 februari 1941 van Swansea naar Freetown. Op circa 56N 25W werd het schip op 24 februari getorpedeerd door de Duitse onderzeeboot *U-123*. Alle 52 opvarenden, onder wie Burger en Waalewijn, verloren daarbij het leven.

24. **Arnoldus Bels**, geb. 8 april 1920 te Amsterdam
Jaar van intrede: 1937
Vierde stuurman HAL
Bels was vierde stuurman op het ss *Blommersdijk* van de Holland-Amerika Lijn. Hij overleed op 30 maart 1941 in de baai van New York, in de nabijheid van Richmond. Hij werd begraven op de East Ridge Lawn Cemetery, Clifton (VS).
25. **Johannes van Buren Lensinck**, geb. 26 juli 1914 te Zuidhorn (GR)
Jaar van intrede: 1932
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Van Buren Lensinck was geplaatst aan boord van de hulpmijnenveger Hr.Ms. *Caroline*, toen dit schip op 28 april 1941 in de baai van Milford Haven op een mijn liep, ten gevolge waarvan de gehele bemanning omkwam.
26. **Abraham Goedhals**, geb. 10 december 1904 te Schoondijke
Jaar van intrede: 1922
Tweede stuurman ss *IJsselhaven* van rederij Van Uden
Het ss *IJsselhaven* werd op 6 juni 1941, onderweg van Liverpool naar Canada, getorpedeerd. 24 opvarenden verdronken, onder wie Goedhals.
27. **Roelof Girbes**, geb. 7 juli 1901 te Vreeswijk
Jaar van intrede: 1918
Eerste stuurman
Girbes is overleden op 22 juni 1941 te Londen; hij werd begraven op het ereveld te Mill Hill (VK).
28. **Cornelis de Raadt**, geb. 4 mei 1915 te Haarlemmermeer
Jaar van intrede: 1931
Derde stuurman ss *Sitoebondo* van de RL
Deel uitmakend van een konvooi vertrok de *Sitoebondo* op 14 juli 1941 van Londen naar Calcutta. Op 26 juli werd het konvooi ontbonden. Op 30 juli werd de *Sitoebondo* in de buurt van de Azoren door de *U-371* getorpedeerd. Hierdoor verloren 19 personen het leven, onder wie De Raadt.
29. **Jacobus Frits van der Vliet**, geb. 27 juli 1901 te Nijmegen
Jaar van intrede: 1917
Tweede stuurman
Van der Vliet is overleden op 11 augustus 1941 te Birmingham; hij werd begraven op het ereveld te Mill Hill (VK).
30. **Carel Arnold Langelaar**, geb. 9 december 1915 te Pontianak
Jaar van intrede: 1934

C.A. Langelaar (30)

J.D. Dolman (31), links

G. Olsen (34)

Officier-vlieger der 2e klasse KMR

Langelaar sneuvelde op 18 augustus 1941 nabij de Noorse kust, tijdens een verkenningsvlucht met het vliegtuig *Ockenburg*, type Lockheed Hudson, van het Squadron 320.

31. **Jan Dirk Dolman**, geb. 12 juni 1911 te Beusichem
Jaar van intrede: 1927
Officier-vlieger der 2e klasse
Dolman sneuvelde op 2 december 1941 nabij de Noorse kust, tijdens een 'stand patrol'-vlucht met het vliegtuig *Makassar*, type Lockheed Hudson, van het Squadron 320. Hij werd begraven te Vanse, provincie Farsund in Noorwegen.
32. **Huibert Jacobus Johannes van Eijnsbergen**, geb. 16 oktober 1907 te Rotterdam
Jaar van intrede: 1925
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Van Eijnsbergen kwam op 15 december 1941 aan boord van Hr.Ms. *O 16* om het leven, toen deze onderzeeboot op 15 december 1941 nabij Singapore op een mijn stootte. De *O 16* brak in tweeën en was na een minuut onder water verdwenen. Slechts één lid van de bemanning werd gered.
33. **Alexander Feenstra**, geb. 11 april 1908 te Bentheim
Jaar van intrede: 1925
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Feenstra kwam op 21 december 1941 aan boord van Hr.Ms. *K XVII* om het leven. Deze onderzeeboot patrouilleerde in december 1941 op de Zuid-Chinese kust en keerde daarvan niet terug.
34. **Gunnar Olsen**, geb. 25 februari 1918 te Remboen, Keboemen, res. Kedoe
Jaar van intrede: 1936
Vaandrig kortverband-vlieger-waarnemer
Olsen kwam op 28 december 1941 om het leven als lid van de bemanning van een Brewster Buffalo jachtvliegtuig dat boven Tarakan (NO-Borneo) door Japanse jachtvliegtuigen werd neergehaald.
35. **Pieter Span**, geb. 23 februari 1907 te Cornjum (FR)
Jaar van intrede: 1924
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Span keerde op 29 december 1941 niet terug van een verkenningsvlucht met vliegboot Dornier Do 24K, registratie X-15, boven de Zuid-Chinese Zee.

1942

36. **Andries Dijkstra**, geb. 23 september 1920 te Steenwijk
Jaar van intrede: 1939
Als gevolg van oorlogsomstandigheden in 1942 overleden.
37. **Johannes van Dusschoten**, geb. 13 oktober 1917 te Haarlem
Jaar van intrede: 1933
Derde stuurman ss *Langkoeas* van de RL
38. **Johan Cornelis van Ogten**, geb. 3 oktober 1917 te Nijmegen
Jaar van intrede: 1937
Vierde stuurman ss *Langkoeas* van de Rotterdamsche Lloyd
Het ss *Langkoeas*, een Duits schip dat door de Nederlands-Indische Regering in beslag was genomen, werd onder beheer van de Rotterdamsche Lloyd gesteld. Op 2 januari 1942 werd het schip in de Javazee getorpedeerd. Het grootste deel van de bemanning slaagde erin zich te redden met de sloepen, doch deze werden door de boven water gekomen Japanse onderzeeboot met mitrailleurs beschoten. Slechts drie van de opvarenden slaagden erin de Javaanse kust te bereiken. De overige 93 personen, onder wie Van Dusschoten en Van Ogten, verloren door dit schandelijk optreden van de Japanners het leven.
39. **Eliza Jan van Rij**, geb. 16 juli 1913 te Rotterdam
Jaar van intrede: 1928
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Van Rij was aan boord geplaatst van de mijnenlegger Hr.Ms. *Prins van Oranje*, gestationeerd te Tarakan (NO-Borneo). Bij een uitbraakpoging op 12 januari 1942 werd het schip door Japans artillerievuur ten zuiden van het eiland Boenjoe tot zinken gebracht. De gehele bemanning kwam om.
40. **René Henri Jules de Vries**, geb. 5 augustus 1913 te Paramaribo
Jaar van intrede: 1934
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
De Vries kwam op 22 januari 1942 om het leven bij een mislukte landing van de vliegboot Dornier Do 24K, registratie X-14, bij Balikpapan.
41. **George Johan van der Boom**, geb. 24 augustus 1907 te Amsterdam
Jaar van intrede: 1925
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Van der Boom vertrok met het boordvliegtuig Fokker C XI-w van kruiser Hr.Ms. *De Ruyter* naar Soerabaja. Het toestel werd op 10 februari 1942 nabij Tjepoe (Midden-Java) door Japanse vliegtuigen neergehaald.

42. **Paulus Lambertus Grummius Adriani**, geb. 17 januari 1914 te Makassar
Jaar van intrede: 1930
Officier-vlieger Koninklijke Marine
Als officier-vlieger bij de Marine Luchtvaartdienst in het toenmalige Nederlands-Indië maakte Adriani na het uitbreken van de oorlog met Japan meerdere oorlogsvluchten. Als commandant van de Dornier Do 24K vliegboot X-29 moest hij in februari 1942 nabij Soerabaja wegens motorstoring een noodlanding maken. Daarbij sloeg de vliegboot over de kop en zonk onmiddellijk. Adriani werd wel gered, maar bezweek op 11 februari 1942 alsnog aan opgelopen verwondingen. Hij werd begraven op het ereveld Kembang Kuning te Soerabaja en kreeg postuum het Vliegerkruis toegekend.
43. **Pieter de Jonge**, geb. 17 mei 1898 te Fort Nieuw-Amsterdam (Beneden Suriname)
Jaar van intrede: 1915
Fungeerde als havenmeester te Tarakan (NO-Borneo)
De Jonge viel na de val van Tarakan in handen van de Japanners en werd op 12 februari 1942 door de Kempeitai om het leven gebracht.
44. **Carel Moreau**, geb. 6 juli 1908 te Soerabaja
Jaar van intrede: 1925
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Moreau sneuvelde op 19 februari 1942 aan boord van Hr.Ms. *Piet Hein* in Straat Badoeng (ZO van Bali). Deze torpedojager nam deel aan de aanval op de Japanse landingsvloot voor Bali. Tijdens dit zeegevecht werd het ketelruim van de *Piet Hein* door een zware granaat getroffen. Op het stuurloos drijvende schip bleef men doorgaan totdat het, totaal wrak geschooten, ten slotte zonk. Enkelen van de bemanning slaagden erin de kust van Bali te bereiken. Moreau kreeg wegens moedig gedrag in de slag postuum de 'Bronzen Leeuw' toegekend.
45. **Edward Bueno de Mesquita**, geb. 15 mei 1905 te Buitenzorg
Jaar van intrede: 1921
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Bueno de Mesquita sneuvelde op 27 februari 1942 aan boord van kruiser Hr.Ms. *De Ruyter* tijdens de Slag in de Javazee.
46. **Henricus Gerhard Christiaan Lubberdink**, geb. 28 september 1910 te Hengelo (GD)
Jaar van intrede: 1926
Derde stuurman ss *Siao* van de KPM

*Bruidspaar E.A. Venninga (47)-
van Frankenhuijzen. Ook zij is oor-
logsslachtoffer en overleed in au-
gustus 1945 in een jappenkamp.*

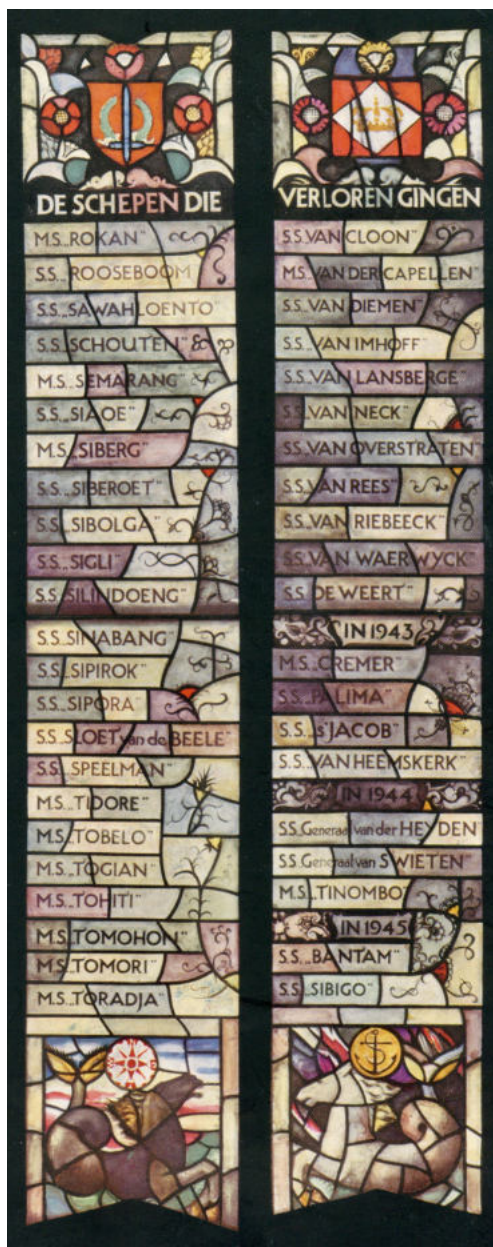
H.W. Nieuwdorp (50)

M.C.A. Boon (51)

De *Siaoe* vertrok op 28 februari 1942 van Tandjong Priok naar Australië. In de baai van Bantam bij Sint Nicolaaspunt werd het schip 's nachts door de Japanners in brand geschoten. 29 opvarenden, onder wie derde stuurman Lubberdink, verloren daardoor het leven.

47. **Edzard Amse Venninga**, geb. 15 juni 1908 te Oostdongeradeel
Jaar van intrede: 1925
Tweede stuurman ss *Le Maire* van de KPM
Venninga vertrok op 27 februari 1942 met het ss *Le Maire* van Tjilatjap naar Bunbury (ZW-Australië), maar het schip is daar nooit aangekomen. Wat er onderweg is gebeurd kon niet met enige zekerheid worden achterhaald, mogelijk werd het schip net als de *Toradja* (zie 48) slachtoffer van Japanse torpedo's.
48. **Pieter Zijp**, geb. 24 juli 1910 te Madioen
Jaar van intrede: 1927
Derde stuurman ms *Toradja* van de KPM
Het ms *Toradja* vertrok op 27 februari 1942 van Tjilatjap naar Australië. Reeds op 1 maart werd het schip onderschept door Japanse torpedobootjagers, beschoten en tot zinken gebracht. Hierbij viel een tiental doden, onder wie Zijp, en enige zwaargewonden.
49. **Petrus Johannes Alphons Stoopman**, geb. 27 september 1896 te Overschie
Jaar van intrede: 1914
Landstorm-matroos
Opgeroepen als Landstorm-matroos werd Stoopman aan boord van de kruiser U.S.S. *Houston* geplaatst. In een poging de Indische Oceaan te bereiken werd dit schip op 1 maart 1942 buiten Straat Soenda door een overmachtige Japanse vloot in de grond geschoten.
50. **Hendrik Willem Nieuwdorp**, geb. 5 november 1914 te Soerakarta
Jaar van intrede: 1935
Vlieger Koninklijke Nederlands-Indische Luchtvaart Mij. (KNILM)
Nieuwdorp vertrok op 26 februari 1942 als copiloot van DC-3 PK-AFZ vanuit Broome (NW-Australië) naar Bandoeng. Naast de PK-AFZ vertrokken er nog twee andere DC-3's, de vliegtuigen waren geladen met wapens en medicijnen. Een van de drie bereikte Bandoeng, een tweede kwam op het nippertje met bijna droge tanks in Batavia aan; de PK-AFZ raakte echter vermist. Een in 1988 gehouden onderzoek leverde op dat het toestel op 27 februari 1942 ten zuiden van Tanjung Batu (Sumatra) verloren is gegaan. In 2016 werd Nieuwdorp postuum het Mobilisatie-Oorlogskruis toegekend.

Het rechterdeel van de glas-in-lood gedenkramen, die in het hoofdkantoor van de KPM te Djakarta eind jaren 40 van de 20e eeuw werden geplaatst.

51. **Marinus Cornelis Anthonie Boon**, geb. 2 november 1899 te Kesteren
Jaar van intrede: 1917
Gezagvoerder ss *Rooseboom* van de KPM

52. **Dirk Honig**, geb. 14 november 1909 te Zaandijk
Jaar van intrede: 1926
Tweede stuurman ss *Rooseboom* van de KPM

Het ss *Rooseboom* vertrok 26 februari 1942 van Emmahaven (Padang) naar Colombo met circa 500 evacués aan boord. Op ongeveer 600 mijl van het eiland Siboeroet werd het schip in de nacht van 1 op 2 maart getorpedeerd. Kapitein Boon en stuurman Honig verloren het leven, van het geschatte aantal van 540 opvarenden overleefden slechts zes personen de ramp.

53. **Hendrik Gerardus Roskes**, geb. 27 februari te 's-Gravenhage
Jaar van intrede: 1924
Tweede stuurman ss *Parigi* van de KPM

54. **Jan Dalmeijer**, geb. 23 november 1911 te Singapore
Jaar van intrede: 1929
Derde stuurman ss *Parigi* van de KPM

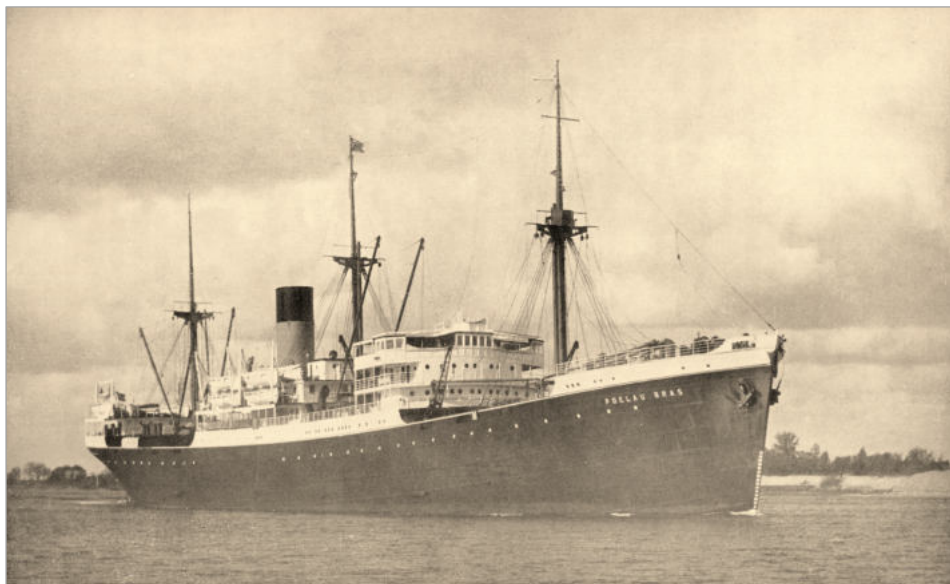
Het ss *Parigi* vertrok 27 februari 1942 van Tjilatjap. Op ongeveer 300 mijl van de Javaanse kust werd het schip op 3 maart 1942 door de Japanners in de grond geschoten waarbij 9 opvarenden, onder wie Roskes en Dalmeijer, het leven verloren.

55. **Piet Groustra**, geb. 18 oktober 1917 te Heemstede
Jaar van intrede: 1936
Luitenant-ter-zee der 3e klasse KM

Groustra was geplaatst aan boord van de torpedobootjager Hr.Ms *Evertsen*. Dit schip kreeg opdracht de kruiser USS *Houston* en kruiser HMAS *Perth* door Straat Soenda te begeleiden. Voordat Hr.Ms. *Evertsen* zich echter met beide kruisers kon verenigen werd zij onderschept door een Japanse overmacht. Na dappere tegenstand moest het schip, na volkomen wrak te zijn geschoten, op 1 maart 1942 in Straat Soenda aan de grond worden gezet. Een deel van de bemanning, onder wie Groustra, verliet met een prauw het wrak, maar sedertdien werd niets meer van hen gehoord.

56. **Pieter Gerard Crietee**, geb. 30 november 1888 te Hillegom
Jaar van intrede: 1902
Gezagvoerder ms *Poelau Bras* van de SMN

57. **Cornelis Kruijt**, geb. 9 april 1899 te Katwijk aan Zee
Jaar van intrede: 1915
Eerste stuurman ms *Poelau Bras* van de SMN

ms Poelau Bras van de SMN. Zie 56, 57, 58, 59, 60 en 61.

58. **Alwin Kettner**, geb. 11 april 1914 te Loeboekpakam, oostkust Sumatra
Jaar van intrede: 1930
Tweede stuurman ms *Poelau Bras* van de SMN
59. **Marcus Adriaan Zwama**, geb. 3 augustus 1893 te Dordrecht
Jaar van intrede: 1910
Gezagvoerder SMN; passagier a.b. ms *Poelau Bras*
60. **Lubbertus Alex Seidel**, geb. 20 november 1896 te Hengelo (OV)
Jaar van intrede: 1913
Eerste stuurman SMN; passagier a.b. ms *Poelau Bras*
61. **Hendrikus Berentsen**, geb. 18 december 1908 te Arnhem
Jaar van intrede: 1926
Luitenant-ter-zee der 3e klasse KMR; passagier a.b. ms *Poelau Bras*

Op 28 februari 1942 vertrok het ms *Poelau Bras* op last van de Nederlands-Indische regering met onbekende bestemming uit Tjilatjap. Op 2 maart werd het schip per telegrafische order teruggeroepen. Kort voor het binnenlopen van Tjilatjap kwam een order van de Commandant Zeemacht om naar Wijnkoopsbaai te gaan waar op 4 maart werd geankerd. Gewacht moest worden op passagiers, burgers en militairen, die pas op 6 maart embarkeerden. Diezelfde dag te 20.00 uur werd per order van de Commandant Zeemacht vertrokken, bestemming Colombo. De volgende morgen werd om 10.30 uur luchtalarm gegeven. Tien Japanse bommenwerpers werden gesignaleerd, die van 11.00 tot 11.40 een geconcentreerde aanval op de *Poelau Bras* uitvoerden. Ondanks volle kracht varen op zigzagkoersen en met het luchtafweer in volle actie, werd het schip geleidelijk lamgelegd door fatale bominslagen. In zinkende toestand werden de dekken, de bemande sloepen en later de drenkelingen constant met mitrailleurvuur bestookt. Het schip zonk vrij snel en op 7 maart 1942 om 11.40 uur verdween het rechtstandig de diepte in op positie circa 180 mijl ZW van Wijnkoopsbaai.

Aan boord waren naar schatting 81 bemanningsleden en 179 passagiers. Men vermoedt dat circa 120 opvarenden de catastrofe overleefden. Kapitein Crietee, stuurlieden Kruijt en Kettner, en passagiers Zwama en Berentsen verloren bij de ramp het leven.

Noot: Slechts 3 sloepen en 2 vloten van de Poelau Bras bleken bruikbaar. Als commandant van een van de sloepen landde stuurman Seidel vier dagen na de ondergang van de Poelau Bras nabij Kroë op Sumatra. De 58 opvarenden van de sloep werden vervolgens door de Japanners gevangengenomen en geïnterneerd. Seidel overleed op 15 oktober 1944 aan ondervoeding te Muntok op het eiland Banka, en werd daar ook begraven.

J.F. Goedhart (64)

F. van den Berghe (65)

J.P. Wepster (70)

62. **Willem Martinus Hooysma**, geb. 9 juli 1918 te Steenwijk
Jaar van intrede: 1937
Vierde stuurman ms *Modjokerto* van de RL
Hooysma vertrok op 28 februari 1942 met de *Modjokerto* van Tjilatjap naar Australië. Op 1 maart 1942 werden op het ms *Siantar* noodseinen van de *Modjokerto* opgevangen, waaruit bleek dat het schip werd aangevallen door Japanse vliegtuigen. Sedertdien werd van de *Modjokerto* niets meer vernomen. Uit nader onderzoek is gebleken dat van de opvarenden die krijgsgevangen werden gemaakt de gezagvoerder, tweede en derde stuurman verdronken bij de beruchte ramp van de Junyo Maru op 18 september 1944 nabij Benkoelen. De eveneens krijgsgevangen vierde stuurman Hooysma werd echter al op 24 maart 1942 onthoofd te Kendari op Celebes en aldaar in een massagraf begraven. In mei 1968 vond een herbegravenis plaats op het Nederlands ereveld Antjol te Jakarta.
63. **Johannes Petrus Josephus Lendorf**, geb. 2 september 1897 te Buiksloot
Jaar van intrede: 1915
Eerste stuurman ss *Triton* van de KNSM
De *Triton*, op weg zijnde van Port of Spain naar New York, werd op 1 juni 1942 door een Duitse onderzeeboot met geschutvuur tot zinken gebracht. Tijdens het te water laten van de boten bleef de onderzeeboot doorgvuren. Ten gevolge daarvan werden eerste stuurman Lendorf en nog vijf anderen gedood.
64. **Johannes Frans Goedhart**, geb. 12 november 1899 te Bussum
Jaar van intrede: 1916
Luitenant-ter-zee der 1e klasse KMR
Goedhart was tijdens de meidagen van 1940 commandant van torpedo-boot Hr.Ms. Z3, die deelnam aan een flottielje dat moest voorkomen dat de Duitse troepen het IJsselmeer zouden oversteken. Na de capitulatie werd de Z3 op 14 mei door de eigen bemanning op de dam van het Krabbersgat bij Enkhuizen gezet, waarna het schip in brand werd gestoken. Goedhart werd na twee maanden krijgsgevangenschap vrijgelaten en sloot zich – samen met zijn broer Gerrit Jan, grondlegger van verzetskrant 'Het Parool' – vervolgens aan bij het Verzet. Een poging om in 1942 met een verzetsgroep naar Engeland over te steken werd door verraad verijdeld. Goedhart werd met een aantal anderen ter dood veroordeeld en werd op 15 augustus 1942 op de Waalsdorpervlakte gefusilleerd.
65. **François van den Berghe**, geb. 11 september 1917 te Zeist
Jaar van intrede: 1937
Stuurman HAL

In het najaar van 1941 trachtte Van den Berghe als Engelandvaarder de Noordzee over te steken. Dit werd echter door de bezetters ontdekt en Van den Berghe werd gevangengezet in het 'Oranjehotel' te Scheveningen. Op 19 augustus 1942 werd hij op de Waalsdorpervlakte gefusilleerd. Hij werd begraven op het Nationaal Ereveld Loenen.

66. **Jacob van der Houwen**, geb. 16 maart 1912 te Oostvoorne
Jaar van intrede: 1927
Eerste stuurman ss *Stad Amsterdam* van de Halcyon Lijn
De *Stad Amsterdam* was als gevolg van ketelschade uit een konvooi geraakt. Varende in de Caraïbische Zee werd op 25 augustus 1942 ontdekt dat in het achterraum door een groot gat water in het schip stroomde. Dit gat was vermoedelijk gemaakt door een niet-ontplofte torpedo. Toen men bezig was de schade zo goed mogelijk te herstellen werd het schip door een tweede torpedo getroffen, waarop het zeer snel zonk. Eerste stuurman Van der Houwen en nog twee personen verloren het leven.
67. **Bernardus Ludovicus Josephus Ruijgrok**, geb. 18 augustus 1894 te Arnhem
Jaar van intrede: 1910
Gezagvoerder ss *Breedijk* van de HAL
De *Breedijk* vertrok op 5 september 1942 van Kaapstad via Freetown naar Engeland en werd op 14 september getorpedeerd. Aanvankelijk scheen het dat de *Breedijk* zou blijven drijven. Dit bleek echter niet het geval te zijn, waarop de sloepen te water werden gelaten. Kapitein Ruijgrok wilde nog scheepspapieren meenemen en begaf zich naar zijn hut. Toen hij daar was is het schip plotseling gezonken.
68. **Cornelis de Korver**, geb. 6 februari 1882 te Dordrecht
Jaar van intrede: 1897
Gezagvoerder
De Korver is op 25 september 1942 te New York overleden en werd begraven op de East Ridge Lawn Cemetery, Clifton (VS).
69. **Jan Christoffel Bosselaar**, geb. 12 januari 1921 te Leiden
Jaar van intrede: 1938
Derde stuurman/Engelandvaarder
Bosselaar slaagde erin met nog enkele anderen Zwitserland te bereiken om vandaar naar Engeland te gaan. Bij een ongeval is hij op 31 oktober 1942 te Genève omgekomen.
70. **Jan Pieter Wepster**, geb. 10 juli 1886 te Stellendam
Jaar van intrede: 1901

Gezagvoerder HAL

Als passagier op het ms *Zaandam* behoorde Wepster tot de velen die het leven lieten toen dit schip op 2 november 1942 in de Atlantische Oceaan ten noorden van Recife door de *U-174* werd getorpedeerd. Van de 300 opvarenden kwamen 124 direct om het leven. Drie opvarenden van het schip werden gered nadat zij 83 dagen op een vlot hadden doorgebracht.

71. **Jan Frederik Rigter**, geb. 13 april 1897 te Amsterdam

Jaar van intrede: 1913

Gezagvoerder ss *Bintang* van de SMN

Varende van Calcutta via Kaapstad naar Engeland werd de *Bintang* op 21 november 1942 in de Atlantische Oceaan ten oosten van Trinidad getorpedeerd. Het schip zonk zo snel, dat de sloepen tijdens het te water laten werden meegesleurd. Kapitein Rigter en nog 22 anderen lieten daardoor het leven. De overige opvarenden wisten zich te redden met twee vlotten die waren blijven drijven.

72. **Dirk Koorn**, geb. 4 juni 1910 te Velsen

Jaar van intrede: 1927

Derde stuurman ss *Tjileboet* van de JCJL

De *Tjileboet* vertrok op 10 november 1942 van Belfast Loch naar Bahia. Sedertdien werd niets meer van de opvarenden vernomen. Later is gebleken dat het schip op 28 november 1942 WZW van Freetown werd getorpedeerd, daarbij verloren 61 personen, onder wie stuurman Koorn, het leven.

73. **Johannes Gabriëlse**, geb. 5 april 1902 te Amsterdam

Jaar van intrede: 1917

Eerste stuurman ss *Serooskerke* van de VNS

De *Serooskerke* vertrok op 26 november 1942 van Loch Ewe in Schotland naar Durban. Sedertdien werd er niets meer van de opvarenden vernomen. Later is gebleken dat de *Serooskerke* op 6 december 1942 NO van de Azoren door een Duitse onderzeeboot werd getorpedeerd. Daarbij verloren 82 personen, waaronder stuurman Gabriëlse, het leven.

74. **Gerardus Pieter Lap**, geb. 7 oktober 1906 te Velsen

Jaar van intrede: 1922

Eerste stuurman ss *Sawahloento* van de KPM

75. **Joseph Antonius Lambertus Kessler**, geb. 18 mei 1906 te Haarlem

Jaar van intrede: 1924

Tweede stuurman ss *Sawahloento* van de KPM

De *Sawahloento*, varende op het traject Beira-Durban, werd op 14 december 1942 170 mijl ZO van Durban getorpedeerd door de *U 177*.

P.M. Leguit (77) met zijn vrouw Guurtje Leguit-Dekker die met haar zus op 14 mei 1949 het monument ont-hulde. Zie blz. 19.

D. Pilkes (78)

Het was slecht weer en tal van opvarenden geraakten te water. Door de hoge deining en de invallende duisternis konden de sloepen niet alle drenkelingen opnemen. De kapitein, eerste stuurman Lap, tweede stuurman Kessler en nog 50 anderen kwamen bij deze ramp om het leven.

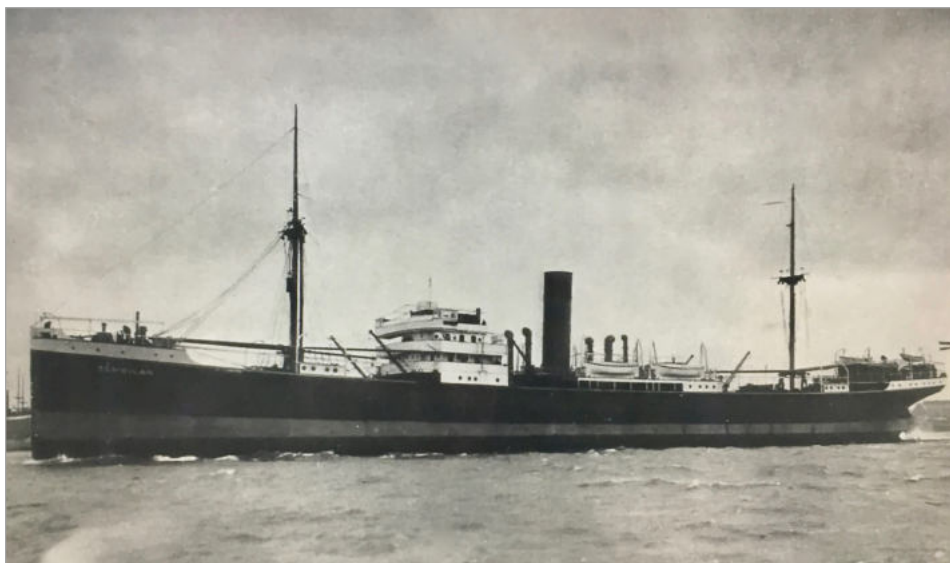
76. **Jan Hubert Nadort**, geb. 5 december 1888 te Zaandam
Jaar van intrede: 1902
Gezagvoerder KHL
Nadort ontving in 1941 een Bronzen Kruis omdat hij met zijn schip, het ms *Westland*, in mei 1940 tijdig uit Nederland vertrok. Hij overleed op 16 december 1942 te Londen en werd begraven op het ereveld te Mill Hill (VK).

1943

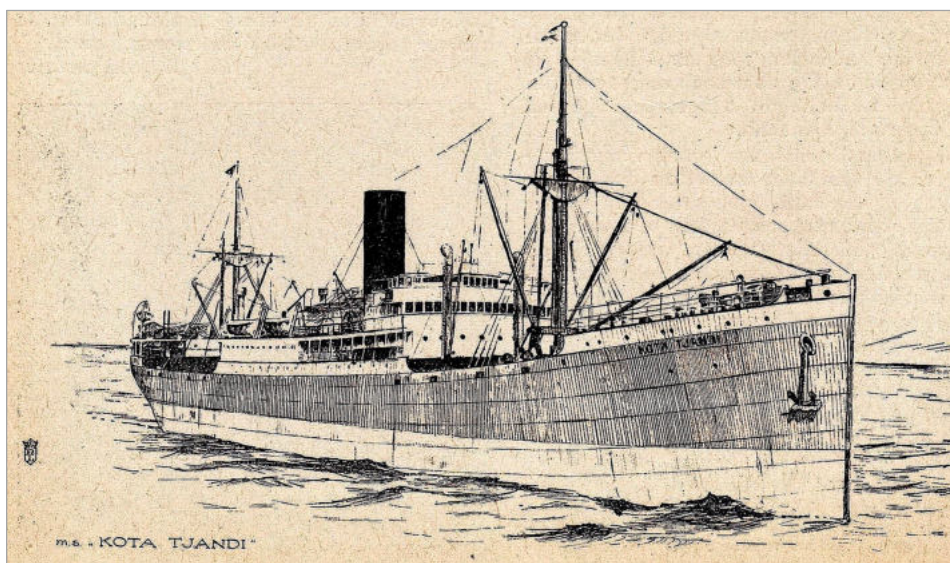
77. **Pieter Maarten Leguit**, geb. 10 februari 1897 te Schagen
Jaar van intrede: 1914
Gezagvoerder ss *Sembilangan* van de SMN
78. **Dirk Pilkes**, geb. 26 september 1913 te Hoogeveen
Jaar van intrede: 1929
Derde stuurman ss *Sembilangan* van de SMN
Noot: Pilkes kwam in 1940 in dienst bij de KNSM, maar voer als vaarplichtige op de Sembilangan. Zijn naam staat daarom ook vermeld op het KNSM-monument te Amsterdam.

De *Sembilangan*, een in beslag genomen Duits schip, was onder beheer bij de SMN. Varende in een konvooi werd het schip op 13 maart 1943 ongeveer 200 mijl west van Kaap Finisterre getorpedeerd. Door de geweldige ontploffing werd het schip volkomen vernietigd. Alleen de derde machinist overleefde de ramp; 86 personen verloren het leven, onder wie kapitein Leguit en derde stuurman Pilkes.

79. **Age Douwe ter Haar**, geb. 17 oktober 1895 te Zeerust, Transvaal
Jaar van intrede: 1913
Gezagvoerder bij de KPM
Ter Haar werd bij de Koninklijke Marine ingedeeld en is als krijgsgevangene tijdens dwangarbeid aan de Birmaspoorweg op 6 april 1943 overleden.
80. **Lourens Arnold van der Sluijs Veer**, geb. 5 mei 1898 te Pretoria
Jaar van intrede: 1914
Gezagvoerder ss *Sembilan* van de SMN

ss Sembilan van de SMN. Zie 80, 81 en 82.

ms Kota Tjandi van de Rotterdamsche Lloyd. Zie 84.

Afbeelding KRL-Museum

81. **Johan Cornelis Muller**, geb. 29 mei 1916 te Haarlem
Jaar van intrede: 1933
Tweede stuurman ss *Sembilan* van de SMN
82. **Johan Pieter Scholten**, geb. 7 juli 1921 te 's-Gravenhage
Jaar van intrede: 1937
Derde stuurman ss *Sembilan* van de SMN

Op weg van Engeland naar Brits-Indië werd de *Sembilan* op 17 april 1943 op de Oostkust van Afrika getorpedeerd door de Italiaanse onderzeeboot R.M. *Leonardo da Vinci*. Die zelf ruim een maand later met dieptebommen vernietigd werd door HMS *Ness*.

Evenals de *Sembilangen* werd de *Sembilan* in enkele seconden totaal vernietigd. Slechts één laskaar (een matroos uit Brits-Indië) werd gered. De overige 85 leden van de bemanning zijn omgekomen. Beide bovengenoemde schepen waren geladen met munitie.

83. **Johan Masselink**, geb. 15 juni 1912 te Zeist
Jaar van intrede: 1928
Derde stuurman KPM
Masselink was als ltz 2 KMR ingedeeld bij de Koninklijke Marine en is als krijgsgevangene op 27 april 1943 in kamp Kawasaki bij Kobe overleden. Hij vond een laatste rustplaats in urnentuin 'Den en Rust' te Bilthoven en werd onderscheiden met het Kruis van Verdienste.
84. **Franciscus Hubertus Cornelis Aarts**, geb. 11 juni 1912 te Bergen op Zoom
Jaar van intrede: 1930
Derde stuurman ms *Kota Tjandi* van de RL
De *Kota Tjandi* werd, varende in konvooi van Takoradi naar Freetown (Westkust van Afrika), op 30 april 1943, 130 mijl ZO van Freetown getorpedeerd door de *U-515*. Derde stuurman Aarts werd door een hoge golf uit de reddingsloep geslagen en verdronk tezamen met vijf matrozen.
85. **Johan Frederik Staal**, geb. 1 oktober 1899 te Amsterdam
Jaar van intrede: 1917
Matroos Koninklijke Marine
Staal was geplaatst bij de Marinebewakingsafdeling te Soerabaja toen hij in 1942 door de Japanse bezetter krijgsgevangen werd genomen. Hij werd tewerkgesteld aan de Birmaspoorweg en overleed op 8 mei 1943 in het krijgsgevangenkamp te Hindato (Thailand). Hij werd begraven op de oorlogsbegraafplaats te Kanchanaburi.

D. de Koning (86)

S. Wentzel (87)

P.J. Uni (88)

86. **Dirk de Koning**, geb. 14 mei 1915 te Meppel
Jaar van intrede: 1934
De Koning deed dienst als vlieger bij de KLM en werd in de lijndienst Bristol-Lissabon v.v. op 1 juni 1943 door een Duitse patrouille boven de Golf van Biskaje neergeschoten op het traject Lissabon-Bristol.
Dirk de Koning kreeg op 15 juni 1942 door prins Bernhard het Vliegerkruis uitgereikt voor zijn verdiensten als reserve eerste luitenant bij het RAF 320 Squadron. In 1943 ontving hij postuum deze onderscheiding voor een tweede maal.
87. **Samuel Wentzel**, geb. 26 mei 1897 te Middelburg
Jaar van intrede: 1914
Gezagvoerder bij de KPM
Na zijn schip op de rede van Soerabaja tot zinken te hebben gebracht, werd Wentzel in 1942 geïnterneerd in het beruchte kamp Kesilir bij Banjoewangi. In april 1943 werd een aantal personen uit dit kamp door de Kempeitai weggevoerd naar de gevangenis te Banjoewangi. Hieronder bevond zich ook oud-kwekeling Wentzel. Sedertdien werd niets meer van hem vernomen.
In 1946 is gebleken dat de weggevoerden, met nog anderen in totaal 40 personen, op 10 juli 1943 door de Japanners zijn geëxecuteerd. Hun lichamen werden ontdekt in een massagraf in de bossen in de buurt van Bondowoso. Wentzel werd in 1949 herbegraven te Jakarta, Nederlands Ereveld Antjol.
88. **Piet Johan Uni**, geb. 22 september 1914 te Haren (GR)
Jaar van intrede: 1932
Luitenant-ter-zee der 3e klasse KMR
Uni was krijgsgevangene in kamp Harima te Kobe. Hij ontsnapte in juli 1943, maar werd weer opgepakt en teruggebracht naar het kamp. Daar werd hij op 21 juli door de Japanse kampbewaking doodgestoken. Zijn urn is te vinden in het columbarium op de begraafplaats Menteng Pulo te Jakarta. Uni werd op 8 juni 1950 postuum onderscheiden met het Oorlogsherinneringskruis.
89. **Willem Jacobus Ritte**, geb. 4 juni 1913 te Haarlem
Jaar van intrede: 1929
Officier-vlieger der 2e klasse
Op 30 juli 1943 tijdens een 'sea rescue' vlucht met Mitchell *FR 144/B* boven de Noordzee neergestort en omgekomen in positie 53.50 N-04.55 O. Hij werd onderscheiden met een Bronzen Kruis, Vliegerkruis en het Distinguished Flying Cross.

Vliegerklas Tweede Wereldoorlog, Nederlandse aspirant-marinejachtvliegers in opleiding bij het 759 squadron/RNAS Yeovilton (Royal Naval Air Station Yeovilton). Met onder meer staande geheel links Herman de Wit (jvi 1934), in het midden staat E. Bakker (92) en tussen deze twee knielend J. Blok (101). Oud-kwekeling De Wit overleefde de oorlog.

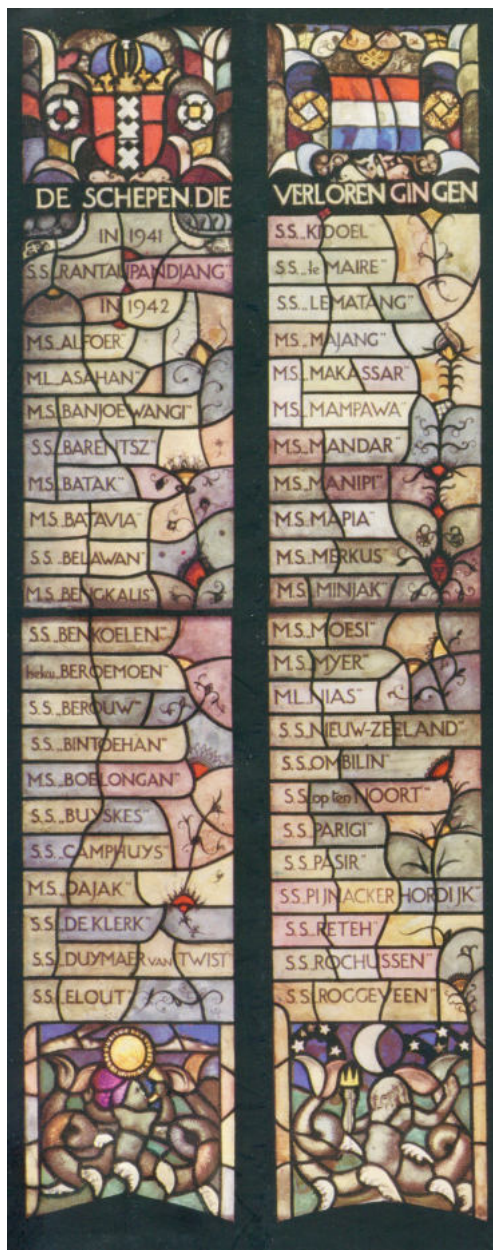

E. Bakker (92)

J. Blok (101)

90. **Jacob Herman Stroeve**, geb. 15 januari 1913 te Batavia
Jaar van intrede: 1931
Stuurman bij de Nederlandsche Koloniale Petroleum Maatschappij N.V.
Stroeve werd in Nederlands-Indië voor militaire dienst opgeroepen en diende als milicien matroos bij de Koninklijke Marine. Als krijgsgevangene werd hij door de Japanners naar Thailand vervoerd en daar, werkende aan de beruchte Birmaspoorweg, is hij op 31 juli 1943 overleden te Kanchanaburi. Stroeve werd begraven op Kanchanaburi War Cemetery.
91. **Gerardus Johannes Christiaan van der Leeuw**, geb. 8 januari 1903 te Den Helder
Jaar van intrede: 1919
Agent bij de KPM
Van der Leeuw diende bij het KNIL als Landstormsoldaat Infanterie. Hij was eerst op Java geïnterneerd en werd later naar Thailand overgebracht waar hij, werkend aan de beruchte Birmaspoorweg, op 30 september 1943 te Hindato (Thailand) is overleden.
92. **Eduard Bakker***, geb. 28 maart 1909 te Rotterdam
Jaar van intrede: 1927
Hoofd officier-vlieger der 1e klasse KM 320 Squadron
Gesneuveld op 25 oktober 1943 aan boord van Mitchell FR178 die bij een bombardementsvlucht op Lanvéoc-Poulmic vliegbasis (ten zuiden van Brest) werd neergeschoten.
Bakker werd onderscheiden met het Vliegerkruis en werd begraven op het Nederlands ereveld te Orry-la-Ville.
**Tijdens de voorbereiding van dit overzicht stuitte wij op zijn naam en die van Cornelis van der Hee (122). Hun namen staan dus nog niet op het Monument.*
93. **Jacobus Cornelis Harten**, geb. 8 januari 1892 te Semarang
Jaar van intrede: 1907
Bouwkundig aannemer te Lawang
Harten had zich als exploitant van een bouwonderneming gevestigd te Lawang. Hij werd in een kamp bij Semarang geïnterneerd en overleed op 28 oktober 1943 in het Glenmore ziekenhuis te Semarang.
94. **Koos Verhorst**, geb. 24 juni 1917 te Rotterdam
Jaar van intrede: 1936
Officier-vlieger Luchtstrijdkrachten
Na tijdens de lucht oorlog in de meidagen van 1940 als vlieger actief te zijn geweest sloot Verhorst zich aan bij het Verzet. Op 28 november 1943 overleed hij te Tilburg, waarschijnlijk aan de gevolgen van een ziekte. Hij werd te Vught begraven.

Het linkerdeel van de glas-in-lood gedenkramen, dat in het hoofdkantoor van de KPM te Djakarta eind jaren 40 van de 20e eeuw werd geplaatst.

95. **Johannes Henkes**, geb. 1 juli 1904 te Zaandam
Jaar van intrede: 1921
Hoofd-employé bij de KPM
Henkes werd in een kamp bij Semarang geïnterneerd en overleed op 7 december 1943 in het Centraal Burger Ziekenhuis van Semarang.
96. **Harm Potjewijd**, geb. 14 september 1915 te Amsterdam
Jaar van intrede: 1934
Vierde stuurman bij de KPM
Potjewijd werd voor militaire dienst opgeroepen en diende als soldaat Infanterie bij het KNIL. Hij werd door de Japanners krijgsgevangen gemaakt en naar Thailand vervoerd, waar hij op 13 september 1943 te Kuie is overleden. Potjewijd werd begraven op Kanchanaburi War Cemetery.
97. **Tjeerd van Rees Vellinga**, geb. 9 juni 1888 te Harlingen
Jaar van intrede: 1903
Gezagvoerder SMN
Van Rees Vellinga was gezagvoerder bij de Stoomvaart-Maatschappij 'Nederland' toen hij op 20 december 1943 te New York aan de gevolgen van een ziekte overleed. Hij werd begraven op het Nationaal Ereveld Loenen.

1944

98. **Nicolaas Walter Gitz**, geb. 18 april 1921 te Paramaribo
Jaar van intrede: 1938
Leerling-stuurman/Verzet
Om zich te onttrekken aan deportatie naar Duitsland, zocht Gitz werk bij een landbouwbedrijf in Varsseveld. Bij een razzia werd hij op 16 februari 1944, met nog andere onderduikers, door de SS ontdekt in een schuilplaats in het pension waar hij zich had gevestigd. Toen een van de dames aan wie dit pension behoorde door deze SS-lieden werd mishandeld, kwam Gitz tussenbeide. Er ontstond daarop een algemeen gevecht, waarbij Gitz werd doodgeschoten.
99. **Jan Hendrik Friesemann Viëtor**, geb. 8 oktober 1899 te Winschoten
Jaar van intrede: 1917
Soldaat KNIL
Viëtor werd op 19 maart 1942 op Java door de Japanse bezetter krijgsgevangen genomen en verbleef vervolgens in verschillende interneringskampen. In 1943 werd hij tewerkgesteld aan de Birmaspoorweg; hij overleed op 16 februari 1944 in het krijgsgevangenkamp te Non Pladuk (Thailand) en werd begraven op de oorlogsbegraafplaats te Kanchanaburi.

K. Verhorst (94)

T. van Rees Vellinga (97)

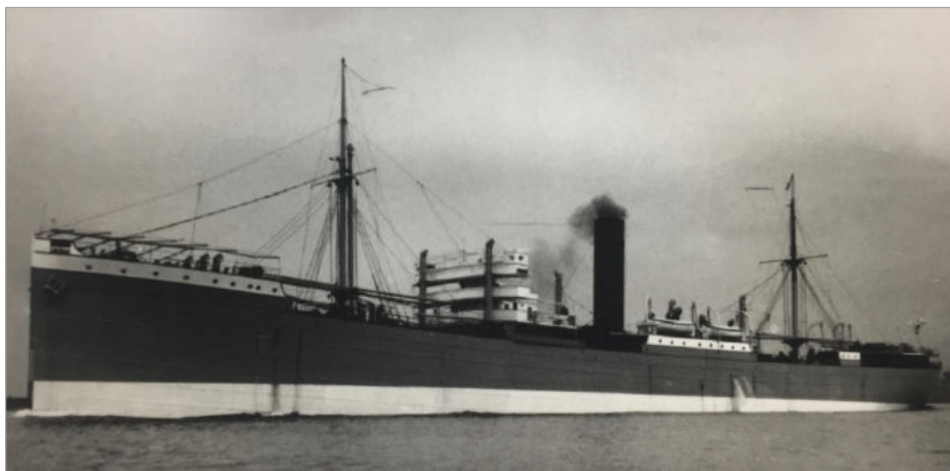

jhr. F.D. Ortt (102)

J. Bakker (103)

100. **Marten Seus Kruisinga**, geb. 21 februari 1901 te Rotterdam
Jaar van intrede: 1917
Gezagvoerder ms *Berakit* van de SMN
De *Berakit* was een in beslag genomen Duits schip, varende onder beheer van de SMN. Op 5 mei 1943 van Colombo naar Durban vertrokken, werd dit schip op 7 mei 1943 ten oosten van de Malediven getorpedeerd. Hierna werd het schip nog geruime tijd met kanonvuur beschoten door de inmiddels naar boven gekomen Japanse onderzeeboot. Met uitzondering van enkele personen wist de bemanning zich met twee sloepen te redden. De Japanners namen echter kapitein Kruisinga gevangen en in Japanse gevangenschap overleed hij op 25 februari 1944 te Ashio.
101. **Johannes Blok**, geb. 14 november 1919 te Batavia
Jaar van intrede: 1937
Officier-vlieger der 2e klasse
Blok kwam op 27 maart 1944 om toen hij bij het veranderen van formatie tijdens een oefenvlucht met zijn eenpersoons Helcat fighter in botsing kwam met een ander vliegtuig, met als gevolg dat beide toestellen neerstortten in Tullybrislant, Greysteel, Co. Londonderry, Noord-Ierland.
102. **hr. Felix Dono Ortt**, geb. 21 januari 1907 te Nijmegen
Jaar van intrede: 1925
Luitenant-ter-zee der 3e klasse KMR
Ortt meldde zich voor de 'Inlichtingendienst'. Hij werd op 12 maart 1942 als parachutist afgeworpen en dezelfde dag gearresteerd.
103. **Jacob Bakker**, geb. 1 mei 1917 te Batavia
Jaar van intrede: 1936
Op 6 april 1942 verborg Bakker zich met een aantal andere jonge mannen te IJmuiden aan boord van een trawler. Toen het schip op zee was gekomen overrompelden zij de Duitse wacht en staken daarna over naar Engeland. Daar aangekomen stelde Bakker zich reeds spoedig beschikbaar voor de inlichtingendienst. Na hiervoor te zijn opgeleid werd hij op 27 oktober 1942 als parachutist boven Nederland afgeworpen. Als gevolg van verraad viel hij echter na enige tijd in handen van de Duitsers.
- Ortt en Bakker werden beiden slachtoffer van het zogenoemde Englandspiel, zij vielen in handen van de bezetters nadat hun operatie werd verraden. Zij maakten deel uit van een groep van 51 die te Haren werden opgesloten. Als represaille voor een geslaagde vluchtpoging van drie van hen werden ze op bevel van Rauter overgebracht naar het Huis van Bewaring in Assen en eind april 1944 afgevoerd naar een tuchthuis te Rawicz (Polen). 40 gingen door naar Mauthausen en een groep van 11 man, onder wie Ortt

Het ss Garoet van de Rotterdamsche Lloyd. Zie 105 en 106.

N.H. Roelink (107)

R.K. van den Bergh (108)

en Bakker, bleven achter in Rawicz; beiden overleden daar op 30 april 1944. Ortt en Bakker werden beiden onderscheiden met het Bronzen Kruis.

104. **Piet Alexander Lijbaart**, geb. 17 maart 1892 te Rotterdam
Jaar van intrede: 1907
Gepensioneerd gezaghebber Gouvernements Marine
Lijbaart overleed op 8 mei 1944 in een kamp bij Cimahi.
Hij werd begraven op het Nederlands ereveld Leuwigajah te Cimahi.
105. **Jan Kuijer**, geb. 23 mei 1905 te Arnhem
Jaar van intrede: 1922
Eerste stuurman ss *Garoot* van de RL
106. **Everardus Cornelis Stroebel**, geb. 5 maart 1915 te 's-Gravenhage
Jaar van intrede: 1932
Tweede stuurman ss *Garoot* van de RL
- De *Garoot* werd op het traject Goa-Durban, op 19 juni 1944 in de Indische Oceaan, 600 mijl NO van Mauritius, getorpedeerd door de *U-181*. Het zeer snel zinkende schip trok de sloepen mee in de diepte. Slechts 10 personen van de 93 koppen tellende bemanning wisten zich met twee vloten te redden, Kuijer en Stroebel verdronken.
107. **Nico Hans Roelink**, geb. 27 maart 1921 te Makassar
Jaar van intrede: 1941
Student/lid van het Verzet
Ondergedoken op een adres in Noord-Brabant, sloot Roelink zich aan bij een verzetsgroep die zich in het bijzonder bezighield met het inzamelen van door geallieerde vliegers afgeworpen wapenen.
108. **Roelof Kars van den Bergh**, geb. 29 september 1920 te Amersfoort
Jaar van intrede: 1940
Student medicijnen/lid van het Verzet
Na het behalen van het diploma BS vertrok Van den Bergh naar Groningen om daar medicijnen te gaan studeren. Hij raakte actief betrokken in het Verzet en nam deel aan enkele grote verzetsacties.
- Op 15 juni 1944 zou een wapendropping bij Helvoirt plaatsvinden. De dropping werd verraden. De SD stond de dertien betrokken mannen op te wachten. Onder hen de oud-kwekelingen Roelink, Van den Bergh en André René de Normandie s'Jacob (125). Allen werden gearresteerd. De website van het Nationaal Monument Kamp Vught vermeldt hierover het volgende: 'Om 5.00 u in de vroege morgen van 29 juli 1944 worden de volgende verzetslieden gefusilleerd: Jacob Advocaat, Jan Borsboom, Willem Johan Koene, Simon Lindhout, Peter van der Smit, Roelof van den

P.C. André de la Porte (109)

R.C. Jongelie (112)

C. van der Hee (122)

Bergh, Jan Hak, Eustatius Adrianus Kortbeek, Marius Nederveen, Nico Hans Roelink, Wijwe Hendrik en Jan Steenhuis. Gelijktijdig wordt ook een jongen uit Eindhoven gefusilleerd, die bij een mislukte fietsvordering is opgepakt.'

De Normandie s'Jacob (125) trof niet dit lot, maar stierf in het concentratiekamp Neuengamme.

109. **Pieter Cornelis André de la Porte**, geb. 13 december 1912 te Baarn
Jaar van intrede: 1932
Reserve kapitein-vlieger-waarnemer
André de la Porte werd in Australië ingedeeld bij het 18e Squadron Mitchell-bommenwerpers. Van een verkenningsvlucht boven Larat (Tanimbar eilanden) op 24 augustus 1944, uitgevoerd door twee North American B-25 Mitchell-bommenwerpers van het 18e Squadron N.E.I. (Netherlands East Indies), is nr. N5-169 niet teruggekeerd. Latere berichten meldden dat het vliegtuig door Japans grondvuur zou zijn neergehaald.
De bemanning, bestaande uit zes koppen, zou zich aanvankelijk hebben kunnen redden, doch zou door verraad in Japanse handen zijn gevallen en vervolgens geëxecuteerd. Dit hardnekkige gerucht is na de oorlog niet gesubstantieerd. Wel zijn zes stoffelijke overschotten ter plaatse opgegraven en herbegraven op het geallieerde kerkhof te Ambon.
André de la Porte werd onderscheiden met het Kruis van Verdienste en postuum met het Vliegerkruis.
110. **Wicher van der Sleen**, geb. 23 mei 1921 te Haarlem
Jaar van intrede: 1937
Vierde stuurman RL
Op Java achtergebleven werd Van der Sleen door de Japanners geïnterneerd in een kamp bij Cimahi, waar hij op 2 september 1944 is overleden. Hij werd begraven op het Nederlands ereveld Leuwigajah te Cimahi, Java.
111. **Cornelis Carel Braggaar**, geb. 23 september 1913 te Amsterdam
Jaar van intrede: 1930
Luitenant-ter-zee 3e klasse KMR Speciale Diensten.
Braggaar werd in het kader van het 'Plan for Holland' als geheim agent uitgezonden en werd in de nacht van 16 op 17 februari 1943 als parachutist afgeworpen boven bezet Nederland. Op 17 februari werd hij door de bezetters gearresteerd.
112. **Roelof Christiaan Jongelie**, geb. 25 februari 1903 te Amsterdam
Jaar van intrede: 1919
Luitenant-ter-zee der 1e klasse KMR

Jongelie werd in september 1942 als parachutist boven Nederland afge-
worpen met een opdracht van de Geheime Dienst. Hij viel kort daarop in
handen van de bezetters.

Braggaar en Jongelie werden beiden slachtoffer van het zogenoemde Eng-
landspiel, zij vielen in handen van de bezetters nadat hun operatie werd
verraden. Beiden kwamen uiteindelijk terecht in het kamp Mauthausen.
Daar behoorden zij tot de groep van 40 Nederlanders en 7 Britten die op 6
en 7 september 1944 op beestachtige wijze door de SS werden vermoord,
waarna de lijken in het kampcrematorium werden verbrand. Medegevan-
genen verzamelden de as in een kist en begroeven deze. Op de plaats waar
de kist begraven lag werd op 7 september 1965 in aanwezigheid van vele
nabestaanden een gedenksteen onthuld.

Braggaar en Jongelie werden beiden postuum onderscheiden met het
Bronzen Kruis.

113. **Johan Marie Cornelis Nauta**, geb. 2 januari 1913 te 's-Gravenhage
Jaar van intrede: 1929
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Door de Japanners krijgsgevangen gemaakt, werd Nauta in september
1944 met tal van anderen met een oud Japans vrachtschip, *ss Junyo Maru*,
van Java naar Sumatra vervoerd. Op dit schip, groot 5065 BRT, bevonden
zich 6500 personen, voor een groot deel geronselde Javanen. Ter hoogte
van Benkoelen werd het schip op 18 september 1944 getorpedeerd. Er ont-
stond een geweldige paniek en duizenden zijn bij de ramp verdronken.
Nauta, die ook tot de vermisten behoorde, heeft zich verdienstelijk ge-
maakt door al zwemmende vlotten samen te stellen.
114. **Adriaan Bernard van Ketel**, geb. 2 februari te Amsterdam
Jaar van intrede: 1917
Chef van de Afdeling Arbeidszaken van de Philipsfabrieken
Eindhoven werd op 18 september 1944 bevrijd. Een dag later, op 19 sep-
tember, werd de stad gebombardeerd. Er vielen 227 doden onder wie Van
Ketel, zijn vrouw en twee dochters.
115. **Andries Dijkgraaf**, geb. 30 januari 1910 te Velp
Jaar van intrede: 1927
Tweede stuurman KPM
Op Java achtergebleven, werd Dijkgraaf aldaar geïnterneerd en overleed
op 28 september 1944 te Meester Cornelis. Hij werd begraven op het Ne-
derlands ereveld Menteng Pulo in Jakarta.

116. **Klaas van der Zee**, geb. 26 januari 1879 te Leeuwarden
Jaar van intrede: 1893
Directeur Blauw-Vriese Veem
Van der Zee deed zeer verdienstelijk werk bij de terugtocht op Bandoeng, bij het vernielingswerk. Hij werd geïnterneerd in een kamp bij Batavia, waar hij op 1 oktober 1944 overleed.
Zijn stoffelijk overschot werd in 1948 met militaire eer op het Nederlands ereveld Menteng Pulo te Jakarta herbegraven.
117. **Jan Hendrik Ouwehand**, geb. 9 november 1922 te Den Helder
Jaar van intrede: 1939
Leerling-stuurman
Na begin oktober 1944 uit een kamp te zijn gevlucht ten gevolge van een bombardement op 3 oktober 1944 te Rheine, Landkreis Steinfurt overleden.
Begraven te Rheine, Duitsland.
118. **Harm Barend Eppo Knoppin**, geb. 10 februari 1913 te Giethoorn
Jaar van intrede: 1929
Derde stuurman KPM
Knoppin diende als militie-sergeant bij de Infanterie van het KNIL. Hij werd als krijgsgevangene naar Japan gebracht en is aldaar in het Fukuoka-kamp 6 Orio op 16 oktober 1944 overleden.
Zijn urn is geplaatst in het columbarium van het Nederlands ereveld Menteng Pulo in Jakarta.
119. **Henri Anne de Vreede**, geb. 29 april 1897 te Utrecht
Jaar van intrede: 1914
Gepensioneerd eerste stuurman
De Vreede overleed op 1 november 1944 in het Japanse burgerkamp Karangpanas te Semarang.
120. **Pieter Gerrit Adriaanse**, geb. 13 augustus 1900 te Zierikzee
Jaar van intrede: 1917
Inspecteur van Scheepvaart in Nederlands-Indië/Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Adriaanse werd in 1942 geïnterneerd in een kamp bij Cimahi. Later door de Kempeitai weggevoerd voor verhoor. Op 16 november 1944 overleden in de gevangenis Cipinang, Batavia.
Adriaanse werd begraven op het Nederlands ereveld Menteng Pulo te Jakarta. Menteng Pulo te Jakarta.

1945

121. **Rudolf Gerret Vleeming**, geb. 28 mei 1875 te Doetinchem
Jaar van intrede: 1890
Oud-Hoofd van de Zeevaartkundige leergang van de KPM
Vleeming is op 11 januari 1945 in het Ambarawa-kamp (nr. 8) overleden.
Hij werd begraven op het Nederlands ereveld Pandu te Bandung.
122. **Cornelis van der Hee***, geb. 27 december te Bergambacht
Jaar van intrede: 1941
Leerling-stuurman
Van der Hee maakte deel uit van het Verzet. Na zijn arrestatie komt hij via kamp Amersfoort in het concentratiekamp Neuengamme terecht waar hij op 14 januari 1945 is overleden.
**Tijdens de voorbereiding van dit overzicht stuitte wij op zijn naam en die van Eduard Bakker (92). Hun namen staan dus nog niet op het Monument.*
123. **Cornelis Albert Blom**, geb. 31 oktober 1914 te Haarlem
Jaar van intrede: 1930
Tweede stuurman ms *Magdala* van Maatschappij La Corona
Van de *Magdala* werd sedert het vertrek uit Reykjavik naar Belfast niets meer vernomen. Aangenomen is dat de ramp die het schip heeft getroffen plaatsvond omstreeks 16 januari 1945 in verspreid konvoi.
Als overlijdensdatum geeft OGS 16 januari 1945.
124. **Christiaan Bastiaan Felius**, geb. 24 november te 's-Gravenpolder
Jaar van intrede: 1910
Drogist, assistent-apotheker /lid van het Verzet
Reeds spoedig na de bezetting werd Felius door de SD lastiggevallen als verdacht van illegaal werk. Na de bevrijding bleek dat Felius inderdaad was aangesloten bij een verzetsgroep. In de nacht van 2 op 3 februari 1943 werd hij door de SD van zijn bed gelicht. Na enkele maanden in de gevangenis van Amsterdam te hebben doorgebracht, werd hij naar het kamp Dachau gezonden. Na juli 1944 hoorde zijn echtgenote niets meer van hem, totdat in januari 1945 door de SD werd bericht dat Felius op 24 januari 1945 in het kamp Mauthausen aan 'hartverlamming' was overleden.
125. **André René de Normandie s'Jacob**, geb. 8 september 1921 te Ermelo
Jaar van intrede: 1940
Student/lid van het Verzet
De Normandie s'Jacob werd door de bezetter met onder anderen Roelink (107) en Van den Bergh (108) – zie bij hen – op 15 juni 1944 gearresteerd en

via kamp Vught naar Duitsland vervoerd. Op 6 februari 1945 is hij in het kamp Neuengamme ten gevolge van ziekte overleden.

126. **Adrianus Teunis van 't Hof**, geb. 15 februari 1902 te Hilversum

Jaar van intrede: 1919

Was gevestigd als stuwadoor op de Filipijnen

Van 't Hof werd door de Japanners geïnterneerd. In het kamp, waar hij als kok fungeerde, heeft hij veel voor zijn lotgenoten gedaan. Toen de Amerikanen in het voorjaar van 1945 oprukten, werden de kampbewoners door de Japanners opgesloten. Het gelukte Van 't Hof te ontsnappen om hulp te halen. Hij bereikte de voorposten van de Amerikanen doch werd kort daarna, op 15 februari 1945, door een Japanse granaat gedood.

127. **Carel August Filipson**, geb. 15 november 1924 te Amsterdam

Jaar van intrede: 1943

Kwekeling/Verzet

128. **Teunis Kooij**, geb. 29 april 1925 te Amsterdam

Jaar van intrede: 1943

Kwekeling/Verzet

Klasgenoten Filipson en Kooij vertrokken op 5 januari 1945 per fiets in de richting Gorkum om te trachten de rivieren over te steken en zo de geallieerden in Noord-Brabant te bereiken. Sedertdien werd niets meer van hen vernomen.

Later is gebleken dat zij twee van de tien mannen waren die het slachtoffer werden van de represaillemaatregel tegen het uit de weg ruimen van de NSB-burgemeester van Nieuw-Beijerland. Overgebracht vanuit de gevangenis te Scheveningen werden zij in de vroege morgen van 18 februari 1945 naar de Hoeksche Waard gevoerd en dezelfde dag te Heinenoord gefusilleerd. Beiden zijn vermeld op het ter nagedachtenis van deze tien gevallen in 1950 onthulde monument 'Moeder' te Heinenoord. Filipson en Kooij werden herbegraven op het ereveld te Loenen.

129. **Nicolaas Pieter Uyt den Bogaard**, geb. 25 augustus 1919 te Terneuzen

Jaar van intrede: 1938

Aspirant-vlieger bij de KLM/lid van het Verzet

In opleiding voor de vliegdiens werd Uyt den Bogaard na de capitulatie met vele anderen van het KLM-personeel in het kamp bij Schoorl geïnterneerd. Vrijgekomen sloot hij zich aan bij het Verzet. Reizende vanuit Zeeland, waar hij werkzaam was bij de distributie, werd hij op 11 mei 1944 in de trein door de SD gevangengenomen, opgesloten in de gevangenis te Scheveningen en vandaar overgebracht naar kamp Vught. Vervolgens

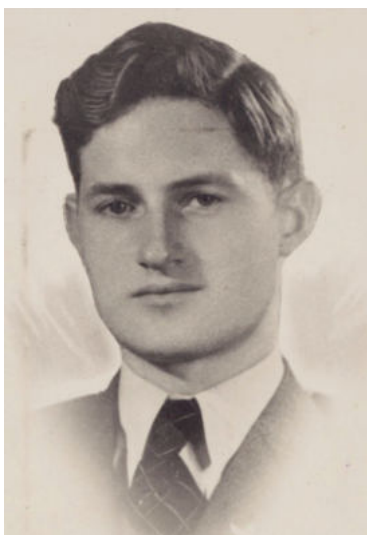
Carel August Filipson, geb. 15-11-1924 te Amsterdam, lang plm. 1.75; blond; donkerblauw colbert costuum; hoge lederen schoenen met eigen-gemaakte houten zolen, zwarte oliejas, leerling Zeevaartschool. Vertrok met een vriend (Ton Kooy) 4 uur 's morgens 5 Januari 1945 per rijwiel van Amsterdam, trachtende bevrijd gebied te bereiken, vermoedelijk via Gorinchem, of Sliedrecht of Hendrik Ido Ambacht; sedertdien noch van hem, noch van zijn vriend iets meer gehoord.

C.A. Filipson (127)

T. Kooij (128)

N.P. Uyt den Bogaard (129)

F.J. Hoogewoning (132)

naar Duitsland vervoerd, waar hij op 18 februari 1945 in het concentratiekamp Dachau is overleden.

In Sas van Gent is oud-kwekeling Uyt den Bogaard vernoemd met de Nico Uyt den Bogaardstraat.

130. **Bartholomeus Isaäk Matheus Wilhelmus Ouwerkerk**, geb. 18 juni 1907 te Deventer
Jaar van intrede: 1924
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Ouwerkerk was in dienst bij de KPM als tweede stuurman. In de meidagen van 1940 was hij commandant van Hr.Ms. *Freyer*, een rivierkanonneerboot van de Koninklijke Marine die gestationeerd was in Amsterdam. Op 14 mei heeft de bemanning de *Freyer* op het IJ tot zinken gebracht.
Als burger verloor Ouwerkerk op 3 maart 1945 het leven tijdens het bombardement op Den Haag.
131. **Maarten van Trigt**, geb. 4 mei 1882 te Scheveningen
Jaar van intrede: 1896
Hoofd-Ambtenaar bij de Bataafsche Petroleum Maatschappij
Van Trigt werd gedood bij het bombardement op Den Haag op 3 maart 1945.
132. **Frederik Johannes Hoogewooning**, geb. 29 januari 1923 te Amsterdam
Jaar van intrede: 1941
Sergt-Tit. B.I./Verzet
Hoogewooning monsterde aan op een kustvaartuig en deserteerde in juli 1943 in Zweden. Hij volgde daar een door de regering in Londen ingestelde zeevaartkundige leergang. Vertrok daarop in 1944 naar Engeland, waar hij dienst nam bij de inlichtingendienst. Hij landde medio 1944 als parachutist bij Alphen aan den Rijn en werd bij het overseinen van berichten eind 1944 door de Duitsers ontdekt. Op 8 maart 1945 werd Hoogewooning met vele anderen op de Waalsdorpervlakte gefusilleerd als represaille voor de aanslag op Rauter.
In oktober 2011 werd hij herbegraven op het ereveld te Loenen.
Postuum onderscheiden met de Bronzen Leeuw en het Kruis van Verdienste.
133. **Anton Hendrik Kattouw**, geb. 17 februari 1915 te Haren (GR)
Jaar van intrede: 1933
Derde stuurman bij de SMN/Verzet
In Nederland achtergebleven sloot Kattouw zich aan bij het Verzet. Hij werd lid van een inlichtingendienst en districtsleider van de Landelijke Organisatie voor hulp aan onderduikers. Als bekwaam radiotelegrafist

werd hij later belast met het overseinen van berichten naar Engeland. Op 26 november 1944 werd hij bij het seinen door de SD op heterdaad betrapt en op 8 maart 1945 met een aantal verzetsstrijders te Apeldoorn gefusilleerd als represaille voor de aanslag op Rauter.
Onderscheiden met het Bronzen Kruis.

134. **Piet Dalmeijer**, geb. 8 november te Lima Poeloeh (Oost-Sumatra)
Jaar van intrede: 1938
Stuurman KHV/lid van het Verzet
Op aanwijzing van een lid van de NSB werd Dalmeijer op 11 augustus 1944 door de Landwacht gearresteerd, verdacht van het verspreiden van verzetsdrukwerk. Hij werd eerst opgesloten in de gevangenis te Arnhem en vandaar overgebracht naar het kamp bij Amersfoort. Op 1 september 1944 werd hij op transport gesteld naar Duitsland en daar ingedeeld bij een groep die in de buurt van Leipzig in een munitiefabriek moest werken. Dalmeijer slaagde erin uit dit werkkamp te ontluchten, doch werd weer gegrepen en opgesloten in het strafkamp Rothenburg bij Leipzig, waar hij op 13 maart 1945 overleed.
135. **Johan Willem Koster**, geb. 1 mei 1904 te Leiden
Jaar van intrede: 1920
Eerste stuurman ss *Sibigo* van de KPM
136. **Johannes Hendrikus Koejemans**, geb. 9 mei 1907 te Rotterdam
Jaar van intrede: 1924
Tweede stuurman ss *Sibigo* van de KPM
Varende nabij Grafton Passage (Australië) is de *Sibigo* op 16 maart 1945 in een zware cycloon verloren gegaan. 63 opvarenden, onder wie Koster en Koejemans, verloren daarbij het leven.
137. **Jakob Otto**, geb. 16 september 1894 te Krimpen aan den IJssel
Jaar van intrede: 1910
Directeur bij het Gevangeniswezen in Nederlands-Indië
Otto werd wegens politieke activiteiten door een Japanse krijgsraad tot acht jaar gevangenis veroordeeld. Hij overleed op 16 maart 1945 in de gevangenis Soekamiskin te Bandung.
Begraven op het Nederlands ereveld Pandu te Bandung.
138. **Karel Herman Hendrik Leonhard**, geb. 25 maart 1865 te Amsterdam
Jaar van intrede: 1879
Gepensioneerd gezagvoerder bij de KPM
Leonhard is op 20 maart 1945 in een kamp bij Cimahi overleden.
Hij werd begraven op het Nederlands ereveld Leuwigajah te Cimahi.

139. **Hendrik Herman van Asch**, geb. 21 december 1898 te Haarlem
Jaar van intrede: 1914
Hoofd-Commies Ministerie van Verkeer
In maart 1945, op weg zijnde om voedsel te kopen, werd Van Asch gedood door een granaatscherf. Mogelijk werd hij het slachtoffer van bombardementen door Britse Spitfires op de spoorlijn bij Maartensdijk.
140. **Rudolf Versteeg**, geb. 28 juni 1878 te 's-Gravenhage
Jaar van intrede: 1892
Gepensioneerd Havenmeester Nederlands-Indië
Versteeg is op 23 maart 1945 in het kamp Ratau Prapat op Sumatra overleden.
Hij werd begraven op het Nederlands ereveld Menteng Pulo te Jakarta.
141. **Frederik IJpe Kaastra**, geb. 12 september 1920 te Leeuwarderadeel
Jaar van intrede: 1939
Aspirant-verkeersvlieger/lid van het Verzet
Kaastra was opgeleid voor de vliegdiens. Na de capitulatie sloot hij zich reeds spoedig aan bij het Verzet en nam deel aan het inzamelen van door de Engelsen afgeworpen wapens. Hij werd in het najaar 1944 door de Duitsers gepakt toen hij in fietstassen revolvers vervoerde. In februari 1945 werd Kaastra naar kamp Neuengamme gebracht, waar hij eind maart werd opgehangen.
142. **David Johan Sonnenberg**, geb. 8 januari 1922 te Bostel
Jaar van intrede: 1941
Lid van het Verzet
De ouders van Sonnenberg, wonende te Zutphen, werden op 14 februari 1945 door de SD gearresteerd. Hij was toen toevallig niet thuis en werd tijdig gewaarschuwd. De volgende dag ging hij naar zijn ouderlijk huis om onder meer een grote som geld, bestemd voor de spoorwegmannen, in veiligheid te brengen. Dit lukte, maar toen hij een tweede maal naar huis ging om meer papieren op te halen, werd ook hij door de SD gepakt. Op 31 maart 1945 is hij daarop met negen andere illegale werkers aan de IJsseldijk te Zutphen gefusilleerd. De lichamen werden vervolgens in de rivier geworpen.
De Sonnenbergstraat in Zutphen is naar hem vernoemd.
Sonnenberg ligt op het ereveld te Loenen begraven.
143. **Jacob Simon Winterdijk**, geb. 12 december 1918 te 's-Gravenhage
Jaar van intrede: 1937
Sergeant-aspirant reserve officier-vlieger

J.S. Winterdijk (143)

J.P. van der Stok (144)

W.F. Mulder (145)

F.J. Keizer (146)

In november 1939 werd Winterdijk voor militaire dienst opgeroepen en ingedeeld bij de Bombardeervliegtuigafdeling op het vliegpark Schiphol. Hij nam als bemanningslid van een Fokker T-V deel aan gevechtsacties. Een poging om na de capitulatie naar Engeland uit te wijken mislukte en hij werd krijgsgevangen gemaakt. Na invrijheidstelling werd hij benoemd als afdelingschef bij de Philipsfabrieken. Nam deel aan het Verzet en deed een tweede poging om naar Engeland uit te wijken. Hij viel daarbij in 1943, door verraad van de beruchte Van der Waals, in handen van de Gestapo en werd ter dood veroordeeld. Overgebracht naar een gevangenis in de buurt van Remscheid is hij, twee dagen voordat deze gevangenis door geallieerden werd bereikt, als gevolg van mishandeling en ontbering op 9 april 1945 overleden.

Ligt thans op het ereveld te Loenen begraven.

144. **Johan Paul van der Stok**, geb. 21 maart 1919 te Balikpapan
Jaar van intrede: 1940
Korporaal-Adelborst/Engelandvaarder/lid van het Verzet
Van der Stok was in mei 1940 korporaal-adelborst te Den Helder. Hij werd, evenals enige andere adelborsten, na de capitulatie toegelaten tot de opleiding aan de Kweekschool van de Zeevaart. Hij sloot zich aan bij het Verzet, nam deel aan diverse acties, en werd uiteindelijk op 2 februari 1944 te Hattem door de Gestapo gearresteerd. Zeven maanden later werd hij op transport gesteld naar Duitsland.
Eerst verbleef hij in kamp Mauthausen en vandaar ging hij op 21 maart 1945 als 'Haftling Arbeiter' naar Gusen Bergkristallbau (Oostenrijk). Als gevolg van uitputting overleed hij op 11 april 1945 in het werkkamp te Gusen.
Van der Stok werd postuum onderscheiden met het Bronzen Kruis.
145. **Willem Frederik Mulder**, geb. 14 november 1886 te Alkmaar
Jaar van intrede: 1901
Gepensioneerd Gezaghebber Gouvernements Marine
Mulder overleed op 18 april 1945 in het kamp Bangkong te Semarang.
Hij werd begraven op het Nederlands ereveld Kalibanteng te Semarang.
146. **Fredrik Jacob Keizer**, geb. 2 oktober 1898 te Haarlem
Jaar van intrede: 1916
Gezaghebber Gouvernements Marine
Keizer overleed op 23 april 1945 in het kamp Bangkong te Semarang.
147. **Menco Rein Mulder**, geb. 23 december 1923 te Groningen
Jaar van intrede: 1941
Sergt-Tit. B.I./Verzet

M.R. Mulder (147)

J. Duijkers (149)

P.W. Ree (156), tweede van links.

Mulder monsterde in mei 1943 op een kustvaarder en deserteerde in juli 1943 in Zweden. Daar deed hij voor het Nederlandse consulaat inlichtingenwerk, maar werd daarvoor veroordeeld wegens schending van de Zweedse neutraliteit. Na kwijtschelding van een deel van zijn straf vertrok hij in februari 1944 naar Engeland, waar hij werd opgeleid voor de inlichtingendienst. Op 27 maart 1945 landde hij als parachutist bij Loosdrecht. Hij was werkzaam bij het overseinen van berichten naar Londen, maar werd daarbij op 23 april door de Duitsers gearresteerd en in Utrecht gevangengezet. Na verhoor werd hij de volgende morgen dood in zijn cel gevonden, mogelijk ten gevolge van een hartverlamming. Mulder werd postuum onderscheiden met de Bronzen Leeuw.

148. **Harmon Glen Vedder Christiaanse**, geb. 12 januari 1923 te Leiden

Jaar van intrede: 1941

Student/lid van het Verzet

Vedder Christiaanse sloot zich aan bij het Verzet tegen de bezetter en werd op 8 mei 1944, in het bezit van illegale stukken, te Woerden door de SD uit de trein gehaald. Hij werd eerst gevangengezet in het kamp Amersfoort en vervolgens vervoerd naar het strafkamp op het Duitse Waddeneiland Wangeroege (Landkreis Friesland). Dit eiland, gelegen in de buurt van Helgoland, werd 25 april 1945 hevig gebombardeerd, waarbij Vedder Christiaanse en nog 48 andere Nederlanders het leven hebben verloren. Al deze personen werden in strijd met het volkenrecht gedwongen tot arbeid aan militaire werken.

149. **Jan Duijkers**, geb. 17 juni 1900 te Amsterdam

Jaar van intrede: 1917

Directeur Nachtveiligheidsdienst

Duijkers was in de loop van de oorlog actief in het Verzet, en werd eind 1944 door de bezetters gearresteerd. Hij werd overgebracht naar concentratiekamp Neuengamme bij Hamburg. In mei 1945 werden de ongeveer 9000 gevangenen van dit kamp bijeengebracht op vier schepen, ten anker liggende in de Lübeckerbocht. Omdat men dacht dat er sprake was van een troepentransport werden deze schepen op 3 mei 1945 door vliegtuigen van de RAF gebombardeerd. Duijkers bevond zich onder de 4208 slachtoffers.

150. **Roeland Jan Goedeljée**, geb. 7 februari te Arnhem

Jaar van intrede: 1932

Vierde stuurman KPM

Nadat Goedeljée op Java was achtergebleven werd hij geïnterneerd en is op 5 mei 1945 in kamp Belalau op Sumatra overleden. Begraven op het Nederlands ereveld Pandu te Bandung.

151. **Otto Christiaan Schröder**, geb. 21 april te Talengan, eiland Groot Sangir, Residentie Menado
Jaar van intrede: 1923
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR/Tweede stuurman KPM
Schröder werd ingedeeld bij de Koninklijke Marine. Als krijgsgevangene is hij op 9 mei 1945 overleden op het eiland Haiman.
Begraven op Sai Wan War Cemetery te Hongkong.
152. **Jan Johan Willem Winkler**, geb. 6 december 1902 te Haarlem
Jaar van intrede: 1920
Landstorm-matroos KM
Gewezen Officier bij de Gouvernements Marine, ambtenaar Departement van Financiën.
Winkler werd ingedeeld bij de Koninklijke Marine als Landstorm-matroos. Hij overleed als krijgsgevangene op 28 mei 1945 in een kamp bij Batavia.
Begraven op het Nederlands ereveld Menteng Pulo te Jakarta.
153. **Cornelis Cramer**, geb. 1 juli 1879 te Nieuwe-Tonge
Jaar van intrede: 1894
Wal-employé bij de KPM
Cramer overleed op 3 juli 1945 in een kamp te Batavia.
Begraven op het Nederlands ereveld Menteng Pulo te Jakarta.
154. **Marinus Cornelis Plagge**, geb. 11 maart 1875 te Poerwakarta
Jaar van intrede: 1889
Was als particulier gevestigd te Poerwakarta
Plagge overleed op 7 juni 1945 in het kamp Bangkong te Semarang.
Begraven op het Nederlands ereveld Kalibanteng te Semarang.
155. **Splinter Cornelis Boelen**, geb. 9 september 1910 te Rijswijk
Jaar van intrede: 1928
Derde stuurman KPM
Boelen bleef op Java achter en werd geïnterneerd. Hij overleed op 26 augustus 1945 in kamp Belalau op Sumatra.
Begraven op het Nederlands ereveld Pandu te Bandung.
156. **Piet Willem Ree**, geb. 14 december 1911 te Rotterdam
Jaar van intrede: 1929
Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Ree is op 30 augustus 1945 bij een vliegongeval met een Douglas C-47 Dakota van No. 24 Squadron RAF boven Vaison (Department Vaucluse, Zuid-Frankrijk) omgekomen. Hij werd met militaire eer op het Brits militair oorlogskerkhof Mazargues te Marseille begraven.

Ree ligt thans op het Militair Ereveld Grebbeberg te Rhenen.
Hij werd onderscheiden met het Vliegerkruis.

157. **Rudolf Jonkman**, geb. 30 mei 1893 te Hoorn
Jaar van intrede: 1908
Stuurman KPM/leraar aan de Zeevaartschool te Soerabaja
Jonkman overleed op 26 september 1945 in het Sint-Vincentius kamphospitaal te Batavia.
Begraven op het ereveld Menteng Pulo te Jakarta.
158. **Simon van der Molen**, geb. 26 juni 1905 te Alkmaar
Jaar van intrede: 1923
Reserve-kapitein bij de Genie
Van der Molen werd als leider van een RAPWI transport op 16 oktober 1945 door extremisten bij Tjandjoer vermoord.
Op 19 juni 1948 werd hij herbegraven op het Nederlands ereveld Pandu te Bandung.
159. **Petrus Jacobus Groenendaal**, geb. 17 juni 1899 te Schiedam
Jaar van intrede: 1916
Employé bij de H.V.A. (Handels Vereniging Amsterdam)/Luitenant-ter-zee der 2e klasse KMR
Groenendaal werd in 1942 opgeroepen voor militaire dienst en ingedeeld bij de opleiding voor officier KMR. Eind februari 1942 week hij van Tjilatjap uit naar Australië. Hij keerde na de capitulatie van Japan naar Java terug en werd geplaatst bij RAPWI. Hij werd in oktober 1945 te Semarang door extremisten gevangengenomen en op 17 oktober 1945 door hen vermoord.

1946

160. **Johan Engel Barendregt**, geb. 12 juli 1894 te 's-Gravendeel
Jaar van intrede: 1909
Ambtenaar bij Blauw-Vriese Veem op Java
Barendregt overleed op 1 januari 1946 in een kamp bij Cimahi.
Begraven op het Nederlands ereveld Pandu te Bandung.
161. **Jan Hermanus Harten**, geb. 12 november 1880 te Probolinggo
Jaar van intrede: 1895
Gepensioneerd agent KPM
Harten overleed op 24 januari 1946 in een kamp te Batavia.
Hij is een broer van Jacobus Cornelis Harten (nr. 93).

162. **Albertus Wilhelmus Linschoten**, geb. 16 november 1899 te Utrecht
Jaar van intrede: 1916
Leraar aan de Zeevaartkundige leergang van de KPM
Linschoten overleed op 28 maart 1946 in een kamp bij Batavia.
Begraven op het Nederlands ereveld Menteng Pulo te Jakarta.
163. **Wijnand Frans Léon Dalmijn***, geb. 30 augustus 1919 te Poerworedjo, het huidige Purworejo op Midden-Java
Jaar van intrede: 1937
Luitenant-ter-zee der 3e klasse KM
Na het behalen van het diploma BS in 1938 vertrok Dalmijn naar Den Helder voor de officiersopleiding aan het Koninklijk Instituut voor de Marine. Evenals Bueno de Mesquita (45) sneuvelde hij op 27 februari 1942 tijdens de Slag in de Javazee aan boord van kruiser Hr.Ms. *De Ruyter*, het vlaggenschip van Karel Doorman.
164. **Frans Justinus van der Meulen***, geb. 1 augustus 1910 te Pematang Siantar, Sumatra
Jaar van intrede: 1928
Kwartiermeester KM
Van der Meulen werd door de Japanners krijgsgevangen gemaakt en deed dwangarbeid aan de Birmaspoorweg. Overleden 8 december 1944 in Koedjie, Thailand. Op de website van de Oorlogsgravenstichting valt op dat een 20-tal Nederlanders die dag in Koedjie zijn gestorven. In een ander document van de Oorlogsgravenstichting betreffende Van der Meulen is bij de vraag 'Omstandigheden waaronder overleden' in handschrift ingevuld: 'Bombardement van een trein met krijgsgevangenen door een Engels vliegtuig.'
Begraven op Kanchanaburi War Cemetery in Thailand.

* Tijdens het samenstellen van deze lijst met de 160 namen, die sinds december 2019 op het Monument zijn vermeld, kwamen wij twee nieuwe namen van oud-kwekelingen tegen die omkwamen in de Tweede Wereldoorlog. Eduard Bakker (92) en Cornelis van der Hee (122), hun namen zijn in chronologische volgorde opgenomen.

Vlak voor het ter perse gaan van dit boekje trokken de namen van de oud-kwekelingen Dalmijn en Van der Meulen eveneens onze aandacht. Hen in de indeling op te nemen was helaas niet meer mogelijk.

WILLEM AALBERT HAGE

De samenstellers van dit boekje zijn schatplichtig aan Willem Aalbert Hage (jvi 1937). Zijn inzet voor de tweede uitgave van het boekje *In Memoriam* in 1988 is de basis van dit boekje.

De inzet in de Tweede Wereldoorlog van oud-kwekeling Hage en van zoveel anderen dwingt ook na 75 jaar nog diep respect af. Hij vond zelf dat hij geluk heeft gehad. In juli 1939 stapte hij als leerling-stuurman aan boord van het ms *Poelau Bras*. Op 26 augustus 1945, 73 maanden later, terug in Nederland als derde stuurman op het ms *Tarakan*. Vanaf 1947 tot zijn pensionering werkte hij bij de KLM.

Willem Hage overleed op 19 januari 2009. Rudolf Visser (jvi 1948) schreef een in memoriam in het Jaarboekje 2007-2008. Een citaat:

‘De Tweede Wereldoorlog heeft een onuitwisbaar stempel op zijn leven gedrukt. In zijn overlijdensbericht stond: *Een ieder bewust te maken van de bijdrage van de Koopvaardij in de pe-*

riode 1940-1945 en de namen levend houden van de veteranen die toen omkwamen: dat is wat hem bezielde. Het kon niet treffender gezegd worden. Hij beschikte over uitvoerige documentatie door bijgehouden dagboeken en boekwerken over de geschiedenis van de koopvaardij in de Tweede Wereldoorlog. Hij publiceerde hierover in nautische en historische tijdschriften.

Willem werd binnen onze vereniging wel onze huishistoricus genoemd. Hij was voor menig VOK-bestuur een belangrijk adviseur. In 1988 heeft Willem voor een verbeterde uitgave gezorgd van het uit 1951* stammende boekwerkje *In Memoriam*, waarin van alle omgekomen oud-kwekelingen wier namen op ons monument staan, in een korte beschrijving is vermeld hoe en waar zij omgekomen zijn. Met zijn karakteristieke nauwkeurigheid wist hij de na 1951 in de loop der jaren nieuwe bekend geworden feiten te verwerken. Ook wist hij 3 nieuwe namen van oorlogsslachtoffers te achterhalen, die alsnog op het monument werden aangebracht.’

Voor de samenstelling van de herdruk van het *In Memoriam*-boekje in 1988 zal Willem Hage veel hebben moeten corresponderen. Hij zal diverse bibliotheken en archieven hebben bezocht. Wat hem heeft ontbroken is de gedigitaliseerde wereld zoals de samenstellers van deze uitgave die kennen.

* Hier vergist Rudolf Visser zich. Hage informeert zelf in het Ten geleide van de heruitgave dat het eerste gedenkschrift, zoals hij dit noemt, uitgegeven werd in augustus 1949.

BIJLAGE: RUBRICERING GEVALLENEN

In de eerdere versies van *In Memoriam* waren de tijdens de Tweede Wereldoorlog gevallen oud-kwekelingen gerubriceerd in een zestal 'lijsten', te weten:

Lijst A: zij die dienstdoende bij de Nederlandse koopvaardij slachtoffer werden van de oorlog;

Lijst B: zij die dienstdoende bij de Koninklijke Marine zijn gevallen;

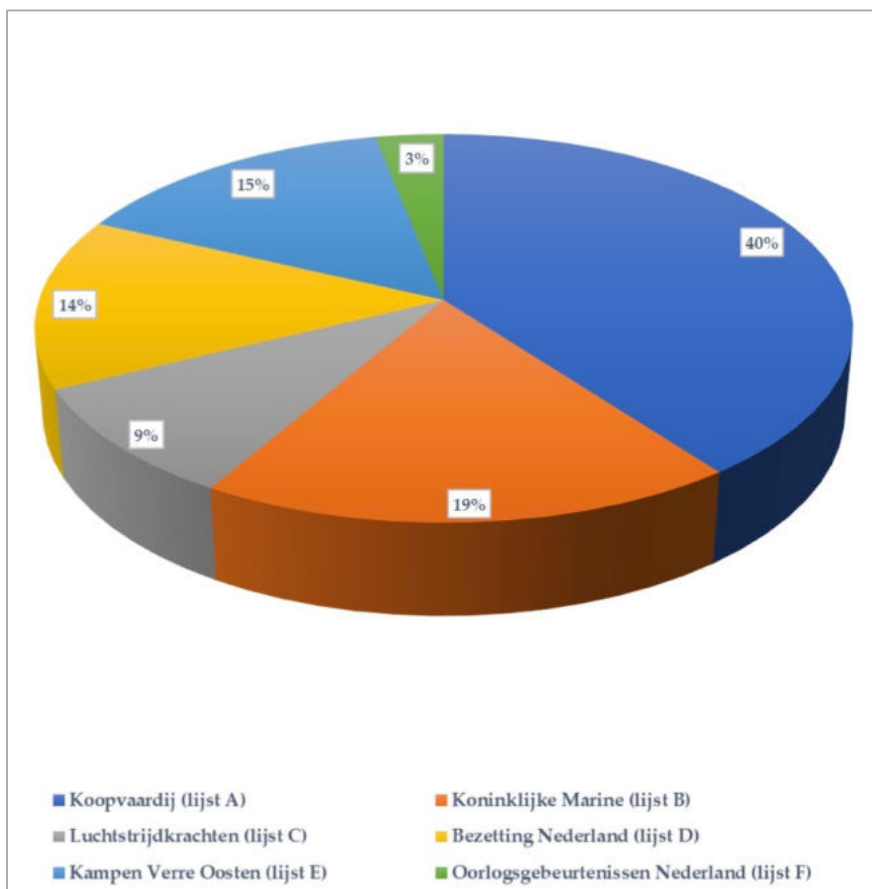
Lijst C: zij die aan de Kweekschool zijn opgeleid voor de vliegdienst en, ingedeeld bij de luchtmacht, in luchtgevechten zijn gesneuveld;

Lijst D: zij die gevallen zijn door daden en maatregelen van de bezetter van Nederland;

Lijst E: zij die omkwamen in de kampen in het Verre Oosten;

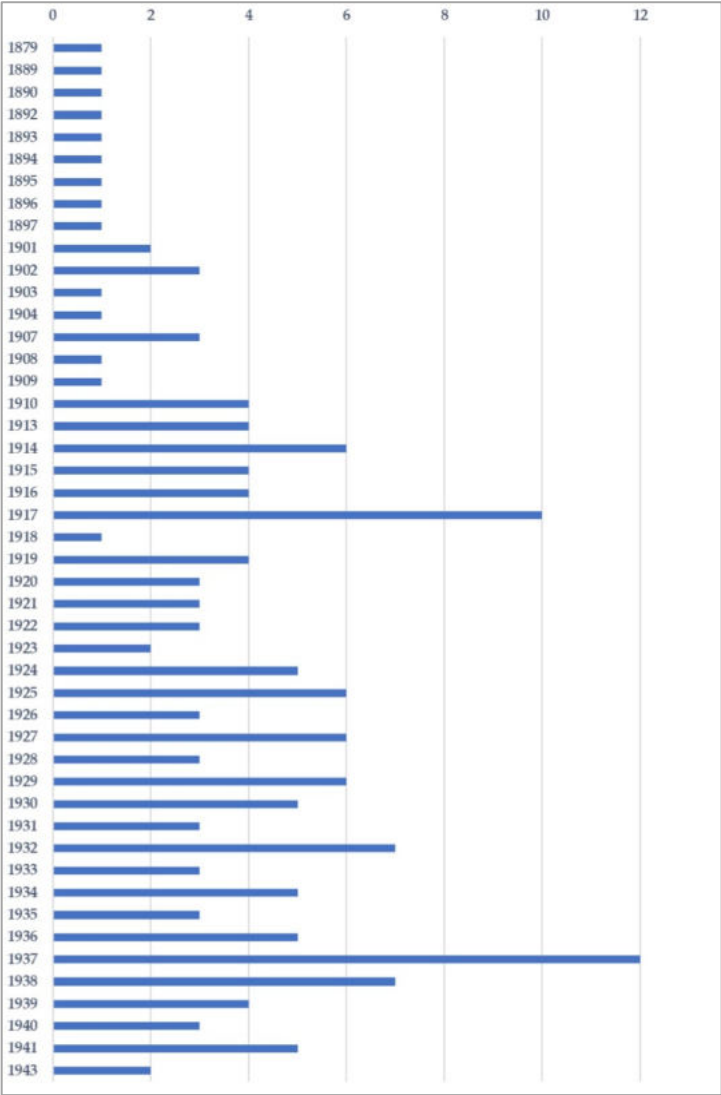
Lijst F: zij die overleden als gevolg van oorlogsgebeurtenissen op Nederlands grondgebied tijdens de bezetting.

Hieronder is de verdeling over deze zes lijsten grafisch weergegeven.

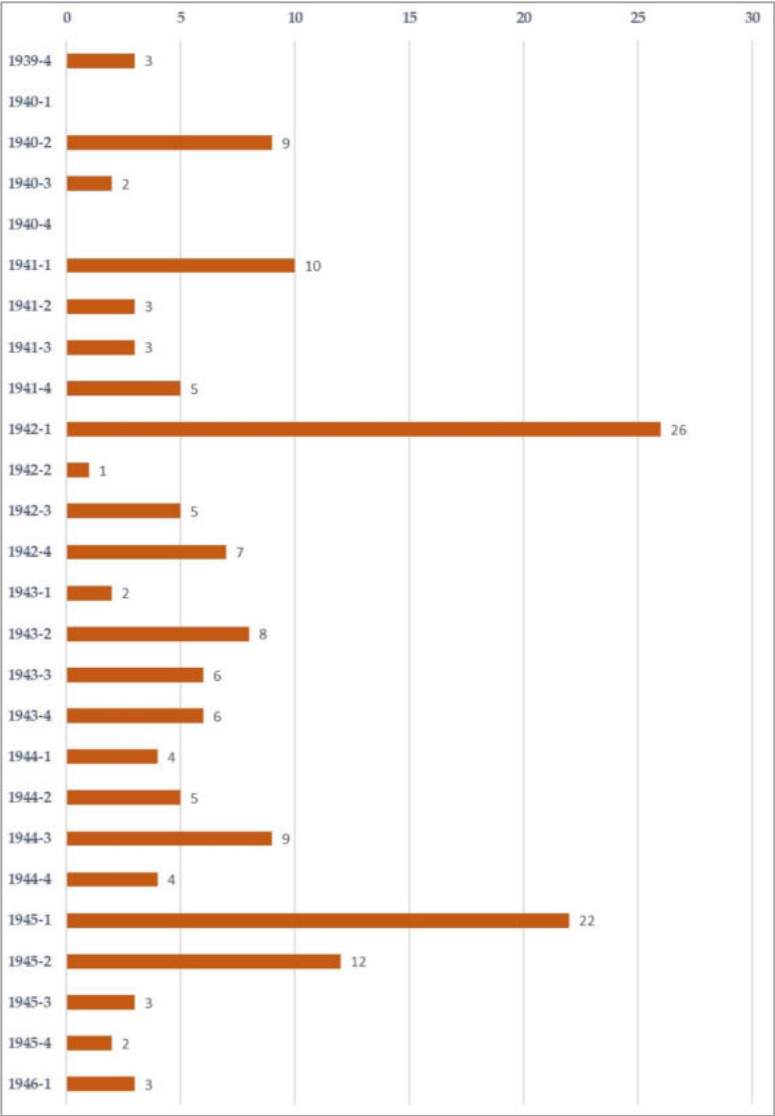
BIJLAGE: GEVALLENEN NAAR JAAR VAN INTREDE

Onderstaande grafiek geeft het aantal tijdens de Tweede Wereldoorlog gevallen oud-kwekelingen naar jaar van intrede weer. De oudste was K.H.H. Leonhard (jvi 1879), geboren op 25 maart 1865. De jongste waren C.A. Filipson en T. Kooij, beiden jvi 1943, die in januari 1945 tezamen de Kweekschool verlieten en zich bij het Verzet aansloten. Uit de grafiek blijkt dat de jaren van intrede 1917 en 1937 het zwaarst werden getroffen.

BIJLAGE: CHRONOLOGISCH OVERZICHT GEVALLENEN

In onderstaande grafiek is per kwartaal over de periode 1939-1946 de chronologie weer-
gegeven van de tijdens de Tweede Wereldoorlog gevallen oud-kwekelingen. In deze gra-
fiek is zichtbaar dat het eerste kwartaal van 1942 – het begin van de oorlog in Nederlands-
Indië – en het eerste kwartaal van 1945 de zwartste perioden waren.

Zaterdag 14 december 2019.

De herdenking op zaterdag 18 december 2010.

AANTEKENINGEN

